

naravni rezervat
**ŠKOCJANSKI
ZATOK**

POROČILO O URESNIČEVANJU LETNEGA PROGRAMA DELA

Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2023 (letno finančno in vsebinsko poročilo)

pripravili: ekipa NR Škocjanski zatok (Borut
Mozetič, Bojana Lipej, Tina Kocjančič, Aleš Marsič,
Domen Stanič in Bia Rakar)

Škocjanski zatok, marec 2024

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	2
1 PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA.....	3
2 DOSEGANJE UPRAVLJAVSKIH PRIORITET LETU 2023	4
3 POROČILO O IZVAJANJU NALOG IN AKTIVNOSTI V LETU 2023	7
4 PREDSTAVITEV PROJEKTOV, KI SO ZAKLJUČENI, V TEKU IN PRIPRAVI V LETU 2023.....	43
4.1. ZAKLJUČENI PROJEKTI	43
4.2. PROJEKTI V TEKU	43
4.3. PROJEKTI V PRIPRAVI.....	44
5 FINANČNO POROČILO.....	45
6. URESNIČEVANJE KADROVSKEGA NAČRTA	49

1 PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA

OSEBNA IZKAZNICA NARAVNEGA REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

Lokacija naravnega rezervata: leži v neposredni bližini mesta Koper med mestom, pristaniščem ter obalno hitro cesto in železnico.

Površina naravnega rezervata: 122,7 hektarja.

Lastništvo: last Republike Slovenije skupaj z zemljišči s statusom javnega dobra 117,12 ha oziroma 95,49 %, last Mestne občine Koper 2 ha oziroma 1,63 %, družbena lastnina ostaja še 3,04 ha oziroma 2,48 % in lastnina fizičnih in pravnih oseb zasebnega prava 0,49 ha oziroma 0,4 % površine naravnega rezervata.

Naselja in prebivalci na območju naravnega rezervata: 0

Statusi območja na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave:

- **ekološko pomembno območje – EPO** (id. št. 77600): Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04 in nadaljnji),
- **posebno varstveno območje** (območje Natura 2000; SI 5000008) in **(potencialno) posebno ohranitveno območje** (SI 3000252): Uredba o posebnih varstvenih območjih (Uradni list RS, št. 49/04 in nadaljnji),
- **naravna vrednota** (id. št. 1265 V): botanična, zoološka in ekosistemska; Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04 in nadaljnji),
- **ožje zavarovano območje – naravni rezervat:** Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/13).

UPRAVLJAVEC

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

Naravni rezervat Škocjanski zatok

Sermin 50, 6000 Koper

Tel.: 05/ 62 60 370

Gsm: 051/ 680 442

E-naslov: info@skocjanski-zatok.org

Spletna stran: www.skocjanski-zatok.org, www.ptice.si

DOPPS je nevladna naravovarstvena organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, varstva okolja in na raziskovalnem področju. Je tudi slovenska krovna ornitološka organizacija, ki širom Slovenije združuje približno 1.000 članov. DOPPS je slovenski partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International. Poslanstvo društva je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo in sodelovanjem. Kot koncesionar za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok je DOPPS pripravil letni program dela in finančni načrt Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2023 na podlagi določil:

- Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/13), s katero se nadaljuje varstvo Škocjanskega zatoka, prvotno zavarovanega z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 20/98),
- Uredbe o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Uradni list RS, št. 102/15),
- Uredbe o koncesiji za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/99),
- Odločbe o izbiri koncesionarja št. 636-06/99-4 za Škocjanski zatok in koncesijske pogodbe, podpisane med Vlado RS in DOPPS št. 252100-50-85/00 in aneksov št. 1 in 2 k tej pogodbi,
- Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letu 2023, kjer je na podlagi Odloka o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe za obdobje 2023 - 2026 določeno, da bo upravljavec NRŠZ izvajal ukrepe za prispevanje k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam (v nadaljevanju tudi: podnebni ukrepi).

2 DOSEGANJE UPRAVLJAVSKIH PRIORITET LETU 2023

Varstveni cilj naravnega rezervata je ohranitev polslanih in sladkovodnih habitatnih tipov, ki so izjemni v slovenskem in mednarodnem prostoru, in habitatov ptic, ki tu v velikem številu gnezdijo, prezimujejo in se ustavljajo ob selitvah, ter habitatov drugih domorodnih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Razvojni cilj naravnega rezervata je ureditev in delovanje za javnost odprtega naravnega rezervata, s čimer se obiskovalcem omogoča spoznavanje in doživljanje narave ter izobraževanje.

V letu 2023 so bile glavne prioritete programa dela naravnega rezervata usmerjene v ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega in brakičnega dela naravnega rezervata, kot tudi v omejevanje negativnih vplivov iz okolice in nadaljnje delo na področju naravovarstvenega nadzora. Na področju obiska so bile poleg rednega vzdrževanja, obratovanja in upravljanja infrastrukture za obisk aktivnosti usmerjene v nadaljevanje izvajanja in dopolnjevanja programov obiskovanja NRŠZ ter vseh aktivnosti, povezanih s sprejemom, usmerjanjem in oblikovanjem dodatne ponudbe za obiskovalce.

Poleg doseganja zastavljenih varstvenih ciljev smo, v skladu z Letnim programom dela in finančnim načrtom NRŠZ v letu 2023, v okviru ciljev 1, 2 in 3 izvedli tudi ukrepe financirane iz Programa Sklada za podnebne spremembe (v nadaljevanju SPS) v letih 2022 in 2023, pogodba št.: 2550-22-311011 ter Aneks št. 1 k pogodbi o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe. V okviru teh nalog je bilo v skladu s projektno dokumentacijo (PZI) zaključena izvedba ukrepov za ohranjanje ciljnih habitatov in vrst v brakični laguni naravnega rezervata. Nadaljevali smo tudi z izvedbo ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (v nadaljevanju ITV) ter ukrepov za vzpodbujanje trajnostne mobilnosti v NRŠZ (nakup električnega delovnega vozila).

Cilj1 (P1): Redno vzdrževanje in ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki skupaj z odsekom levega razbremenilnika Rižane – Aro znotraj meja rezervata

V okviru cilja 1 upravljanje temelji na vzdrževanju ustreznih vodnih režimov in usmerjeni paši, podprtimi z dopolnilnimi nalogami, kot so vzdrževanje kmetijske mehanizacije, odstranjevanje tujerodnih rastlin in tujerodnih vrst želv, vzdrževanje mlak in površin ob učni poti, zasaditvi domorodnih drevesnih in grmovnih vrst ter košnji in dosejevanju oligotrofnih mokrotnih travnikov na Bertoški bonifiki.

Nadaljevali smo tudi z izvedbo aktivnostmi v okviru SPS za leto 2023, ki so namenjeni izvajanju nalog za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja ITV. V okviru ukrepov za odstranitev invazivnih tujerodnih vrst rastlin (v nadaljevanju ITVR) smo na območju sladkovodnega dela naravnega rezervata nadaljevali s strojnim in ročnim odstranjevanjem tujerodnih vrst rastlin (v nadaljevanju TVR) in zasajevanjem z domorodnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami z namenom zasenčevanja območij razraščanja ITVR. Nadaljevali smo tudi z izvedbo ukrepov za izlov, odstranjevanje in preprečevanje razmnoževanja tujerodne invazivne vrste vodne želve okrasne gizdavke (*Trachemys scripta*), ki so potekali na celotnem območju sladkovodnega dela rezervata.

Cilj 2 (P1): Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer v brakični laguni

V okviru tega cilja smo skrbeli za ustrezen nivo vode v laguni, še posebej v času gnezdenja ptic, izvedbo čiščenja morskih nanosov in smeti ter vzdrževanjem grmovne vegetacije in dosajevanjem pomembnih vrst slanuš. Nadaljevali smo tudi z izvajanjem ukrepov povezanih s problematiko preprečevanja motenj na območju pod ankaransko cesto, večkratno košnjo območja, vnosom semen in čiščenjem vegetacije. Na območju med učno potjo in robnimi habitatmi brakične lagune smo nadaljevali s strojnim in ročnim odstranjevanjem TVR in zasaditvami z domorodnimi vrstami ter nadaljevali z izvajanjem ukrepov za vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskih polsuhih travišč na območju pod ankaransko vpadnico.

Glavna prioriteta upravljanja v letu 2023 je bila izvedba ukrepov za zmanjšanje ogroženosti, ki jo varovanim habitatom in vrstam območij na stiku morja in kopnega, kakršno je območje NRŠZ, prinašajo podnebne spremembe. Izvedeni ukrepi, ki so namenjeni rešitvam za zmanjšanje poplavne ogroženosti ob povišanem plimovanju ter dodatnih ureditev habitatov v brakični laguni, ki vključujejo ukrepe za oblikovanje novih in nadvišanje obstoječih Natura 2000 habitatov namenjenih ohranjanju varovanih habitatnih tipov kot tudi gnezdišč in prehranjevališč varovanih vrst ptic, so bila v skladu s projektno dokumentacijo (PZI) zaključena v marcu 2023.

Izvedba ukrepov je bila vključena v Program porabe sredstev SPS v letih 2022 in 2023, poleg tega pa smo za del teh aktivnosti v začetku leta 2023 pridobili še dodatna finančna sredstva in sicer iz projekta iz Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027 z akronimom POSEIDONE ter Programa Interreg Srednja Evropa 2021-2027 z akronimom ReCo.

Cilj 3: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju Jezerca

V okviru cilja 3 so bile aktivnosti usmerjene v izvedbo aktivnosti povezanih z odpravo vrtničkarstva na območju Jezerca ter odstranjevanjem tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst v okviru ukrepov financiranih iz sredstev SPS. V okviru načrtovanih ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivne tujerodne vrste okrasne gizdavke v NRŠZ smo v letu 2023 izvedli tako preventivne ukrepe kot ukrepe za obvladovanje te vrste. Nadaljevali smo tudi z ukrepi za odstranitev ITVR (ročna in strojna odstranitev) in zasaditvi domorodnih dreves in rastlin.

Cilj 5: Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na NRŠZ

Najpomembnejše upravljalvske naloge in aktivnosti: redni monitoring ptic, kartiranje HT in tujerodnih vrst v sladkovodnem delu, spremljanje kakovosti in nivojev vode, upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ in priprava poročil o stanju NRŠZ. V sodelovanju s strokovnjaki so bili izvedeni monitoringi ozkega vrtenca (*Vertigo angustior*), netopirjev in zelene rege (*Hyla arborea*).

Cilj 6 (P1): Zagotavljanje primerne količine in kakovosti vode ter omejevanje negativnih vplivov hrupa in svetlobnega onesnaževanja iz okolice na naravni rezervat

V okviru cilja 6 so bile v letu 2023 najpomembnejše aktivnosti usmerjene v naloge sodelovalne narave z namenom pozitivnih sprememb v lokalnem okolju. V sodelovanju z DRSV, ARSO, MOK in lokalnimi akterji smo skrbeli za stalno izvedbo ukrepov za doseganje kakovosti vod, ki se stekajo na območje NRŠZ, zagotavljanju poplavne varnosti območja, preprečevanju negativnih vplivov hrupa ter aktivnemu vključevanju lokalnih deležnikov v reševanje lokalnih problemov. Redno smo preverjali tudi stanje čiščenja plavajoče morske baraže naorskem kanalu v Luki Koper ter izvajali mesečni nadzor kakovosti vode na območju celotnega rezervata. Na področju varstva pred hrupom in izgradnje protihrupne ograje ter varovalnega nasipa vzdolž bertoške vpadnice smo nadaljevali sodelovanje z MOK in drugimi akterji pri izgradnji drugega pasu bertoške vpadnice.

Cilj 7 (P1): Zagotavljanje uresničevanja varstvenega režima in varstvenih usmeritev (neposredni nadzor v naravi ter druge potrebne oblike nadzora)

Naravovarstveni nadzor v okviru cilja 7 je potekal redno, brez izrekanja glob, le z ustnimi opozorili in pisnimi obvestili za nepravilno parkiranje. Nadaljevali smo s sodelovanjem pri izmenjavi delovnih izkušenj z drugimi zavarovanimi območji, predvsem s Krajskim parkom Sečoveljske soline.

Cilj 8 (P1): Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanja narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Pri cilju 8 so bile izvedene naloge, ki so namenjene delovanju za javnost odprtega naravnega rezervata, kot so: sprejem in usmerjanje obiskovalcev, priprava ponudbe izdelkov, predstavitve NRŠZ izven območja, predstavitve na dogodkih v organizaciji drugih institucij, sejmi, oglaševanje in drugo. Poleg omenjenega pa je v okviru tega cilja vključena še nadgradnja in izvajanje vzgojno-izobraževalnega programa (s poudarkom na ozaveščanju o opraševalcih); razvoj in priprava učnih pripomočkov ter nakup ustrezne opreme za izobraževanje; razvoj in priprava fizičnih razstav in interpretacije kot tudi virtualne, multimedijske in filmske interpretacije ter usposabljanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov za obiskovalce.

Cilj 9 (P1): Vzpostavljanje, nagrajevanje in vzdrževanje infrastrukture za obisk in upravljanje

V okviru cilja 9 so bile najpomembnejše naloge in aktivnosti usmerjene v odpravo pomanjkljivosti in napak na objektih po unovčitvi bančne garancije vodilnemu izvajalcu, pomoč ministrstvu pri pripravi razpisov ter vsebinskim sodelovanjem za izvedbo javnih naročil, koordinacija sanacije nadstrešnice na opazovalnici 10, upravljanje in redno vzdrževanje objektov, izvedba ter dopolnitve krajinske ureditve in ureditev v in ob objektih.

V skladu z Navodili za obratovanje in vzdrževanje objektov (NOV) – elektro instalacije (ERDADO, 2015) smo, v okviru rednega vzdrževanja v letu 2023, na Centru za obiskovalce opravili meritve električnih instalacij ter obnovili Potrdili o brezhibnem delovanju vgrajenega sistema aktivne zaščite in sicer: sistema odkrivanja in javljanja požarov ter varnostne razsvetljave.

V skladu s pogodbo št. 2550-23-311011 o Financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe smo postajališče za avtobuse opremili z verižno zapornico, izvedli zamenjavo polnilnice za električna vozila ter nadgradnjo obstoječih cestnih zapornic z možnostjo plačevanja parkirnine s plačilno kartico preko POS terminala.

Cilj 10: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

V okviru cilja 10 so bile izvedene naloge, ki omogočajo učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela in financiranje; sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih in vključevanje v nove povezave (npr. Skupnost ZO, AdriaWet, BirdLife, WLI, DAP), sodelovanje z MNVP, MOPE, ZRSVN ter vse druge naloge skladne z zakonodajo. Na področju komuniciranja in stikov z javnostmi je poleg stalnega zagotavljanja dostopa do informacij o NRŠZ potekalo tudi redno delo in komuniciranje z mediji ter posodabljanje, vzdrževanje in nadgradnja glavnih komunikacijskih poti, kot so spletna stran, Facebook in Instagram profila/strani. Pripravili in objavili smo tudi italijansko jezikovno različico kataloga informacij javnega značaja.

3 POROČILO O IZVAJANJU NALOG IN AKTIVNOSTI V LETU 2023

Cilj 1: Redno vzdrževanje in ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki skupaj z odsekom levega razbremenilnika Rižane – Aro znotraj meja rezervata

Najpomembnejše naloge in aktivnosti so temeljile na upravljanju zaporničnega sistema na Ari in zagotavljanju poplavne varnosti rezervata, upravljanju vodnega režima sladkovodnega dela rezervata, vzdrževanju in popravilu objektov za urejanje vodnega režima, usmerjeni paši, košnji oligotrofnih travnikov ter zasajevanju domorodnih drevesnih in grmovnih vrst, vzdrževanju mlak in površin ob učni poti in vzdrževanju kmetijske mehanizacije. Nadaljevali smo tudi z ukrepi na področju preprečevanja in obvladovanja vnosa in širjenja ITV, financiranih iz SPS, ki vključujejo tudi ukrepe za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja tujerodnih vrst želv.

Zadostne količine sladke vode za upravljanje vodnega režima sladkovodnega dela rezervata smo zagotavljali z upravljanjem podlivnih in nadlivnih zapornic na ustju Are. Poleg zagotavljanja stalne gladine vode v Ari, zapornični sistem preprečuje tudi vdor slane vode v sladkovodni del rezervata ter nam hkrati omogoča hitro ukrepanje ob izrednih dogodkih kot so vodne ujme in visoke plime in s tem povezano zagotavljanje poplavne varnosti rezervata in okolice. Upravljanje zaporničnega sistema poteka v skladu z Ara – sanacija pragu na razbremenilniku Rižane: Navodila za uporabo in vzdrževanje, št. 200/20 – AS (Remonting d.o.o., 2020). Ker je reka Rižana močno izpostavljena večjemu letnemu nihanju vodostaja, smo v prvi polovici leta, s sodelovanju z DRSV in izvajalcem javne vodnogospodarske službe VGP DRAVA Ptuj d.o.o., nadaljevali z aktivnostmi za pripravo enotnega načrta upravljanja zaporničnega sistema pri Turku na Rižani ter avtomatskih zapornic na Ari in morskem kanalu (zagotavljanje biološkega minimuma v sušnih mesecih in razbremenjevanja visokovodnih količin). V skladu z Načrtom upravljanja smo ustrezne nivoje vode na območju sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki zagotavljali z dovajanjem sladke vode iz Rižane (Ara) prek dovodne zapornice ter odvajanjem vode na luško črpališče prek odvodne zapornice in sifona v jarek 11b zunaj rezervata, ki poteka čez območje GORC Sermin II.

V oktobru 2023 smo v okviru ukrepov preventivnega vzdrževanja in redne nege jarkov, v skladu z Načrtom upravljanja NRŠZ za obdobje 2015 - 2024, na Bertoški bonifiki opravili strojno čiščenje obrobne jarka 4 v dolžini 700 m ter strojno čiščenje dovodnega jarka 15 v dolžini 200 m. Ukrep je namenjen povečanju pretočnosti dovodnih jarkov in izboljšanju poplavne varnosti sladkovodnega dela rezervata.

Istočasno je potekalo tudi upravljanje vegetacije in primernih življenjskih okolij na obrobju Bertoške bonifike, ki je obsegalo obrezovanje obstoječih in zasajevanje novih domorodnih dreves in grmovnic, vzdrževanje mlak ter odstranjevanje zarasti. V grmiščih, kjer so z zasaditvami, spontano ali z vnosom semen, vzklike mladice zelenih rastlinskih vrst smo nadaljevali z ročnim odstranjevanjem zarasti, ki senči mlade rastline ter s presvetlitvijo rastišč dosegli hitro rast in pospešili razrast domorodnih ter upočasnili, oziroma onemogočili razraščanje TVR. V sodelovanju z Obalnim čebelarškim društvom Koper smo v marcu 2023, ob Dnevu sajenja medovitih rastlin posadili tudi 130 sadik avtohtonih medovitih dreves, kot so divja jablana (lesnika), divja hruška (drobnica), divja češnja, gorski in ostrolistni javor, lipa in pravi kostanj. Na otočku pri izlivnem dela Are smo v letu 2023 nadaljevali z vnosom semen obmorskega ločja (*Juncus maritimus*), Cornutijevega trpotca (*Plantago cornuti*) in obmorskega lana (*Linum maritimum*). Vsa semena so bila nabrana v NRŠZ.

Redna pozna košnja na območju sladkovodnega močvirja poteka po končani gnezditvi ptic. Po končani košnji se zaradi ohranjanja in oblikovanja primernih habitatov odstrani biomaso ter organski material deponira na prostoru za odlaganje in kompostiranje rastlinskega materiala. Na površinah sladkovodnega dela rezervata, ki smo jih namenili razvoju oligotrofnih mokrotnih travnišč, smo v letu 2023 nadaljevali z aktivnostmi za preobrazbo ruderalnih travniških površin v vlažne in močvirne travnike. Paše na tem območju ni, saj bi pašna žival s teptanjem in selektivno pašo preprečevala razvoj travnišča. V juniju smo izvedli strojno košnjo, raztros, obračanje, zgrabljanje ter baliranje in spravilo sena na predelih mokrotnih travnikov in pašnikov južnega dela

sladkovodnega močvirja na Bertoški bonifiki. Ukrep 2x letno izvajamo zaradi zmanjševanja hranil in s tem siromašjenja tal za ohranjanje in razvoj oligotrofnih travišč. V ta namen smo v prvi polovici leta 2023 izvedli nakup zgrabljalnika in balirke iz sredstev projekta LIFE FOR SEEDS, v katerem NRŠZ sodeluje kot projektno območje.

Skladno z izhodišči vzdrževanja habitatov za kačje pastirje smo v februarju in marcu 2023 izvedli ročno čiščenje brežin desnega brega Are ob mostu z bertoško vpadnico ter ročno čiščenje brežin jarkov in mlak z namenom povečanja osončenosti vodnih površin ter zagotavljanja raznolikega prostorskega mozaika različnih sukcesijskih faz. V mahovni plasti, ki se je v zadnjih letih razvila na robu mlak, smo namreč potrdili prisotnost večjega števila živih osebkov ozkega vrtenca (*Vertigo angustior*), te Natura 2000 vrste. S selektivno in postopno košnjo pa se izboljšujejo tudi razmere za različne oprasovalce, saj je tako na voljo vedno več cvetočih rastlinskih vrst.

V drugi polovici leta 2023 smo nadaljevali z izvajanjem ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti obvladovanje vnosa in širjenja ITVR, v okviru financiranja izvajanja ukrepov iz sredstev SPS za prispevanje k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam v NRŠZ (Pogodba št.: 2550-23-311011 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe z dne 17. 5. 2023). Glavna pozornost je bila namenjena odstranjevanju in omejevanju ITVR in hkratni zasaditvi domorodnih drevesnih in grmovnih vrst ter odstranjevanju zarasti okoli zasajenih rastlin. Na površinah, ki so nedostopne za strojno mehanizacijo, smo tujerodne rastlinske vrste odstranjevali s pomočjo komunalnega mulčarja ter priključka za rezanje in obrezovanje dreves in grmov, ki omogoča poseg tudi na težko dostopnih brežinah kanalov ob učni poti. Odstranjene nadzemne in podzemne dele TVR ter ostali požagan les smo zmleli s pomočjo traktorskega priključka za drobljenje lesa ter zdrobljeno biomaso s traktorsko prikolico odpeljali na mesto kompostiranja.

V nadaljevanju so grafično in v preglednici prikazane aktivnosti na področju zasaditev, upravljanja vegetacije ter odstranjevanja in omejevanja razraščanja TVR na območju sladkovodnega dela NRŠZ v letu 2023.

Slika 1: Grafični prikaz ciljnih ploskev izvajanja ukrepov za omejevanje in preprečevanje širjenja TVR, zasaditev in upravljanje vegetacije na območju Bertoške bonifike v letu 2023 (izvedeni ukrepi so opisani v tabeli 1)

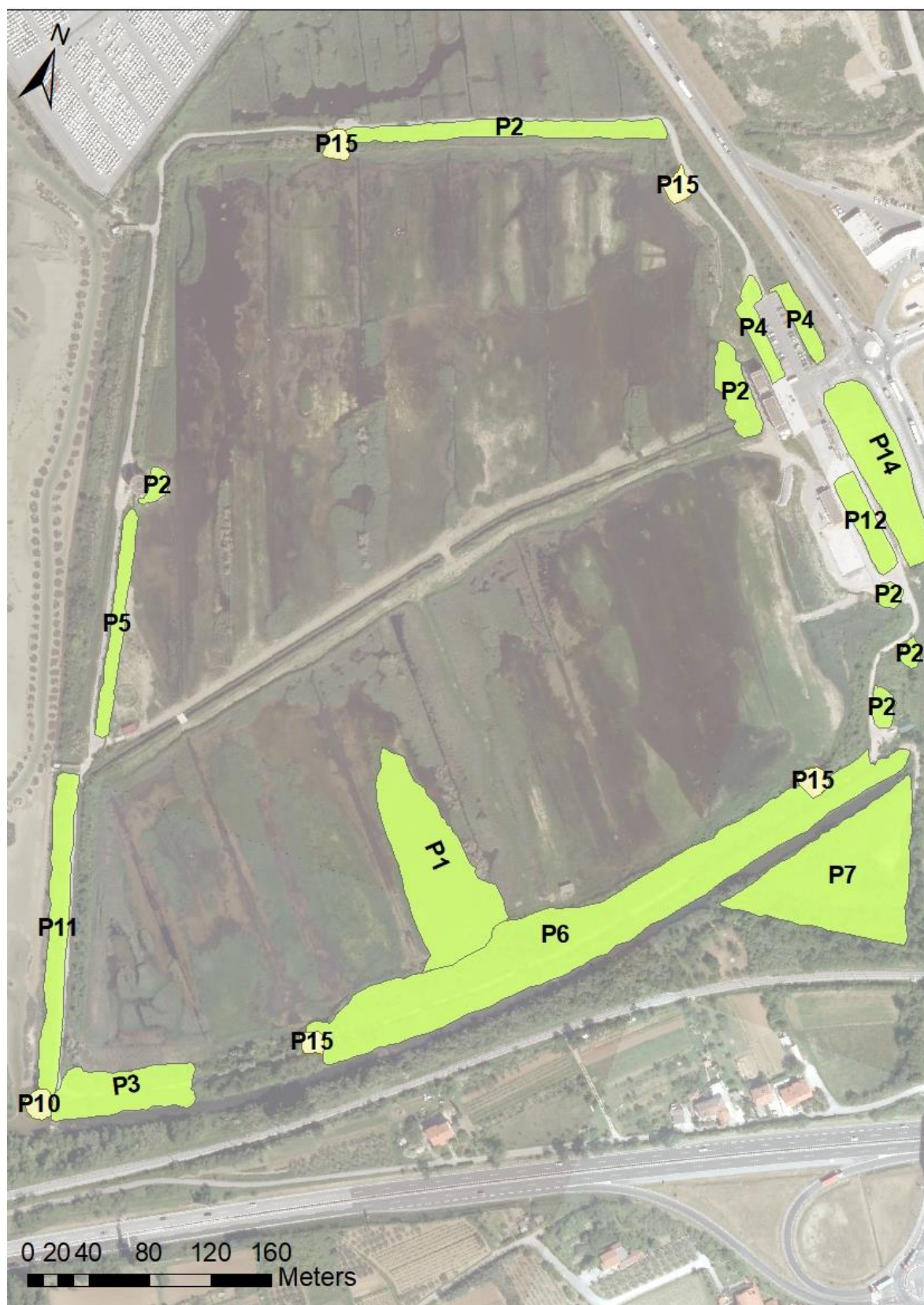

Tabela 1: Pregled izvedenih ukrepov v letu 2023

ploskev	Izvedene aktivnosti v letu 2023 (zasaditev, upravljanje vegetacije in odstranjevanje TVR)
P1	<u>ročno odstranjevanje TVR:</u> luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-puljenje mladih rastlin pred semenjenjem (135 primerkov), navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov 9 grmov, <u>ročna in strojna košnja ter odstranitev biomase (baliranje in spravilo sena),</u> <u>vnos semen mokrotnih travišč:</u> trstikasta stožka (<i>Molinia arundinacea</i>), rahlocvetna kukavica (<i>Orchis laxiflora</i>), čebeljeliko mačje uho (<i>Ophrys apifera</i>), podlesni šaš (<i>Carex otrubae</i>), velecvetni ralovec (<i>Serapias vomeracea</i>) in navadno bičevje (<i>Scirpoides holoschoenus</i>) in druge značilnice, <u>zasaditev ruš značilnih vrst mokrotnih travišč:</u> t. stožka-35 rastlin, n. bičevje-12 rastlin, močvirski regrat (<i>Taraxacum palustre agg.</i>)-3 rastline in druge.
P2	<u>ročno odstranjevanje TVR:</u> luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-ročno puljenje 520 rast. pred semenjenjem, raznozobi grint (<i>Senecio inaequidens</i>)-ročno puljenje 160 rast. pred semenjenjem, <u>ročno čiščenje vegetacije ter odstranitev biomase,</u> <u>ročno in strojno čiščenje brežin jarkov za povečanje osončenosti vodnih površin,</u> <u>vnos semen in korenik:</u> zlatičnata žabarka (<i>Baldellia ranunculoides</i>)-500 semen, močirska perunika (<i>Iris pseudacorus</i>)-36 rastlin, vnos semen ozkolistnega rogoza (<i>Typha angustifolia</i>).
P3	<u>odstranjevanje TVR:</u> navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov (8 grmov), bleščeča kalina (<i>Ligustrum lucidum</i>)-ročno puljenje 195 mladih rastlin ter odstranjevanje drugih nitrofilnih ruderalnih vrst, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>ročna odstranitev zarasti okoli zasajenih rastlin,</u> <u>zasaditev domorodnih drevesnih in grmovnih vrst:</u> lipovec (<i>Tilia cordata</i>)-5 dreves, bela vrba (<i>Salix alba</i>)-25 podtaknjencev, krhka vrba (<i>S. fragilis</i>)-30 podtaknjencev, črna jelša (<i>Alnus glutinosa</i>)-18 dreves, pepelnatosiva vrba (<i>S. cinerea</i>)-10 podtaknjencev in navadna kalina (<i>Ligustrum vulgare</i>)-12 grmov,
P4 in P5	<u>ročno odstranjevanje TVR:</u> luskasta nebina-130 rastlin ročno puljenje pred semenjenjem, r. grint-85 rastlin ročno puljenje pred semenjenjem, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>zasaditev domorodnih grmovnih vrst:</u> navadna kalina (<i>Ligustrum vulgare</i>)-25 grmov, enovrati glog (<i>Crataegus monogyna</i>)-7 grmov, navadni šipek (<i>Rosa canina</i>)-15 podtaknjencev.

P6	<u>odstranjevanje TVR:</u> n. amorfa-ročno odstranjevanje nadzemnih delov (62 grmov), navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov (350-450 poganjkov), b. kalina-ročno puljenje (960 mladih rastlin), lovorikovec (<i>Prunus laurocerasus</i>)-ročno puljenje (11 mladih rastlin) in japonsko kosteničevje (<i>Lonicera japonica</i>)-ročno odstranjevanje (460 poganjkov), <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>zasaditev domorodnih drevesnih in grmovnih vrst:</u> lipovec-4 drevesa, bela vrba-650 podtaknjencev, krhka vrba-350 podtaknjencev, črna jelša-245 dreves, pepelnatosiva vrba-90 podtaknjencev, navadni češmin (<i>Berberis vulgaris</i>)-2 grma, n. kalina-45 grmov, mali jesen (<i>Fraxinus ornus</i>)-27 dreves, maklen (<i>Acer campestre</i>)-12 dreves, rdeča vrba (<i>Salix purpurea</i>)-120 podtaknjencev.
P7	<u>odstranjevanje TVR:</u> n. robinija-ročno in strojno odstranjevanje nadzemnih delov (ok. 120 poganjkov), n. amorfa-ročno odstranjevanje nadzemnih delov (28 grmov) in ročno puljenje mladih rastlin (785 mladik), verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>)-ročno puljenje (ok. 890 poganjkov) in strojna košnja, laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>)-ročno puljenje (25 rastlin), luskasta nebina-ročno puljenje pred semenjenjem (ok. 155 rastlin), pelinolistna ambrozija (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)-ročno puljenje pred cvetenjem (ok. 23 rastlin) in navadna kanela (<i>Arundo donax</i>)-ročno in strojno odstranjevanje nadzemnih delov (ok. 650 poganjkov), <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>čistilna strojna košnja z odstranjevanjem pokošene biomase,</u> <u>vnos semen za vzpostavitev oligotrofne travnika:</u> trstikasta stožka, pokončni stoklasec (<i>Bromopsis erectus</i>) in zlatolaska (<i>Chrysopogon gryllus</i>), zasaditev ruš p. stoklasca-35 ruš, zlatolaske-7 ruš in drugih-25 ruš.
P10 in P11	<u>ročno odstranjevanje TVR:</u> l. nebina-puljenje (370 rastlin) pred semenjenjem, n. amorfa-odstranjevanje nadzemnih delov (9 grmov), pelinolistna ambrozija-puljenje (45 rastlin) pred semenjenjem, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>izvedba ročnih čistilnih košenj (3krat),</u> <u>vnos semen:</u> obmorski lan (<i>Linum maritimum</i>), obmorsko ločje (<i>Juncus maritimus</i>) in navadno bičevje na poprej pripravljen teren.
P12	<u>ročna košnja ter odstranjevanje biomase,</u> <u>vnos semen:</u> pokončni stoklasec, zlatolaska, osjeliko mačje uho (<i>Ophrys sphegodes</i>), velecvetni ralovec, prava lakota (<i>Galium verum</i>), skalna glota (<i>Brachypodium rupestre</i>), jadranska smrdljiva kukavica, več vrst iz rodu bilnic (<i>Festuca</i> sp.), navadni grintavec (<i>Scabiosa columbaria</i>) in druge, <u>vzdrževanje njive z žitnimi pleveli:</u> enoletni zajčji mak (<i>Adonis annua</i>), navadni kokalj (<i>Agrostemma githago</i>), njivska zlatica (<i>Ranunculus arvensis</i>) in druge.
P14 in P15	<u>ročno odstranjevanje TVR:</u> luskasta nebina, pelinolistna ambrozija, navadna amorfa, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves,</u> <u>odstranjevanje za omejitev razraščanja:</u> lepljiva ditrihovka (<i>Dittrichia viscosa</i>)-135 rastlin in raznozobi grint (<i>Senecio inaequidens</i>)-170 rastlin.

V skladu s Programom dela NRŠZ za leto 2023 smo nadaljevali tudi z izvajanjem ukrepov za obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst želv. Konec maja 2023 smo v okviru financiranja izvajanja ukrepov iz sredstev SPS pričeli z izlovom in do 12. 11. 2023 na območju naravnega rezervata odstranili 3 gnezda ter

izlovili 83 osebkov invazivnih tujerodnih vrst želv. Namen izvajanja ukrepov je redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju NRŠZ za izboljšanje ohranitvenega stanja močvirske sklednice (*Emys orbicularis*). Ukrepi so bili usmerjeni v izlov čim večjega števila osebkov invazivne okrasne gizdavke (*Trachemys scripta*) ter preprečevanju njenega razmnoževanja na območju sladkovodnega dela rezervata (za podrobnejši opis glej cilj 3).

Opomba k preglednicam s prikazom izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki po ciljeh:

Oštevilčevanje ciljev, nalog in aktivnosti v tem poročilu je usklajeno z Uredbo o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Uradni list RS, št. 102/15) ter Letnim programom dela NRŠZ za leto 2023 in zato si številčne oznake v preglednicah od 1 do 10 ne sledijo zvezno pri nalogah in aktivnostih, ki se v letu 2023 niso izvajale in so zaradi tega iz poročila izpuščene kot tudi je izpuščen cilj 4 v skladu z dogovorom članov Odbora NRŠZ na 28. redni seji dne 16. 2. 2023.

Preglednica 1: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 1

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Doseženi kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
1.1. Upravljanje nivoja vode				
1.1.1. Spomladanski nivo	PP 231321	-	nivo vode na koti -0,60 do -0,70m (april - julij)	nivo vode na koti -0,60 do -0,70 m (april - julij)
1.1.2. Poletni nivo	PP 231321	-	minimalna globina vode; izsušitev območja za potrebe košnje in mulčanja (avgust, september)	minimalna globina vode; izsušitev območja za potrebe košnje in mulčanja (avgust, september)
1.1.3. Jesensko-zimski nivo	PP 231321	-	maksimalna globina vode na koti -0,40 m (oktober-marec)	maksimalna globina vode na koti - 0,40 m (oktober - marec)
1.1.4. Polnjenje/ praznjenje sladkovodnega dela	PP 231321	izvajalec VG službe	zagotavljanje primerne vodostaja v posameznih obdobjih, poletna izsušitev območja za potrebe upravljanja	zagotavljanje primerne vodostaja v posameznih obdobjih, poletna izsušitev območja za potrebe upravljanja
1.2. Vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima				
1.2.1. Čiščenje dovodnih jarkov	PP 231321/ PP 231758 - SPS		čiščenje končnih delov dovodnih jarkov	izvedeno strojno čiščenje obrobne jarka 4 v dolžini 700 m ter strojno čiščenje dovodnega jarka 15 v dolžini 200 m
1.2.2. Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur v skladu s POV	PP 231321	-	čiščenje vodnih nanosov na objektih (1x mesečno), mazanje vodil na zapornicah (1x letno)	čiščenje vodnih nanosov na objektih (1x mesečno), mazanje vodil na zapornicah (1x letno) v skladu s POV
1.2.3. Ostala popravila objektov za urejanje vodnega režima	PP 231321	-	po potrebi v primeru okvare na objektih	zamenjava okvarjenega ultrazvočnega merilnika nivoja vode na zaporničnem na Ari, manjša popravila na CNS
1.3. Usmerjena paša				
1.3.1. Vzdrževanje pašne infrastrukture	PP 231321	-	pregled ograde z električnim pastirjem (1x mesečno) ter popravila ograde po potrebi	pregled ograde z električnim pastirjem (1x mesečno), natezanje žice (2x letno)

1.3.2. Košnja vegetacije pod ogrado z električnim pastirjem	PP 231321	-	strojna košnja (1x letno), ročna košnja (2x letno) oziroma po potrebi	strojna košnja (1x letno), ročna košnja (2x letno)
1.3.3. Postavitev čredink	PP 231321	-	postavitev čredink po potrebi	postavitev dveh čredink v skupni dolžini 100 m (2x letno), oziroma po potrebi
1.3.7. Košnja in baliranje zunaj območja naravnega rezervata ter spravilo sena/ zimske krme za pašne živali	PP 231321	-	vsaj 15 ton krme	pripravljeno 76 bal (po 300 kg), skupaj 22 ton krme
1.3.9. Nadzor pašnih živali, redna dnevna oskrba in dohranjevanje v zimskih mesecih	PP 231321/ lastna dejavnost (po potrebi)	-	nakup krme za dohranjevanje v zimskih mesecih (po potrebi), okvirni obseg 60 dni po 3h/ dan (studensko delo, prostovoljci)	zaposleni, pomoč prostovoljcev 0,12 FTE
1.3.10. Izvajanje letnega veterinarskega programa	PP 231321	podizvajalec	redno cepljenje 9 živali (1x letno), obrezovanje kopit pri konjih 8 živali (3x letno), kastracija, 2 živali	evtanazija kobile zaradi starosti, redno cepljenje 7 živali (1x letno), obrezovanje kopit pri konjih 6 živali (4x letno),
1.3.11. Veterinarska oskrba živali	PP 231321	podizvajalec	pregled stanja pašne živine s strani usposobljenega veterinarja (po potrebi)	pregled stanja pašne živine s strani usposobljenega veterinarja (1x letno), redni pregledi veterinarja (2x letno)
1.3.12. Vodenje dokumentacije, registrov	PP 231321	-	arhiv dokumentacije	redno voden arhiv dokumentacije
1.4. Košnja in mulčanje vegetacije				
1.4.1. Odstranjevanje vegetacije jarkov	PP 231321	-	odstranjevanje vegetacije z brežin jarkov v dolžini 4500 m, odstranjevanje biomase po mulčanju jarkov v dolžini 2200 m	izvedeno odstranjevanje vegetacije z brežin jarkov v dolžini 5000 m, odstranjevanje biomase po mulčanju jarkov v dolžini 3000 m
1.4.2. Mulčanje vegetacije na težko dostopnih in razgibanih predelih ter odstranjevanje biomase	PP 231321	-	15 ha	izvedeno na 15 ha, delno odstranjevanje biomase in odvoz na prostor za kompostiranje
1.4.3. Pozna košnja s strižno kosilnico in odstranjevanje biomase z baliranjem na površinah mokrotnih pašnikov	PP 231321	zunANJI sodelavec - botanik -	2 ha	pozna košnja na površini 3 ha, raztros, zgrabljanje, baliranje in spravilo sena (avgust), ročno odstr. TVR
1.4.4. Ročna košnja na predelih, ki so nedostopni za traktor	PP 231321	-	1,5 ha	1,5 ha z ročnim odstranjevanjem biomase, brez baliranja
1.4.5. Vzpostavitev večje površine mokrotnih travnikov brez paše ter dosejevanje	PP 231321	zunANJI sodelavec - botanik	dosejevanje gradnikov mokrotnih travnikov na 1 ha, omejitev paše vsaj na 3 ha	izvedeno na 4 ha površine izvzete iz paše, košnja 1x letno z odstranjevanjem biomase, vnos izbranih vrst gradnikov moč. travnikov na izbrane površine, ročno odstr. TVR
1.6. Vzdrževanje mlak in površin ob krožni učni poti				
1.6.1. Čiščenje mlak in odstranjevanje vegetacije	PP 231321	zun. sodelavec - botanik	15 mlak oziroma 0,03 ha	izvedeno 14 mlak oziroma 0,02 ha, čiščenje zarasti ter

				vnos semen izbranih vrst, ročno odstranjevanje TVR
1.6.2. Mulčanje jarkov	PP 231321	-	700 m	izvedeno 1000 m, ročno čiščenje vegetacije ter odstranitev biomase, ročno in strojno čiščenje brežin jarkov za povečanje osončenosti vodnih površin, drobljenje biomase in odvoz na prostor za kompostiranje (avgust, september)
1.6.3. Mulčanje 1 m pasu ob učni poti	PP 231321	-	2600 m	izvedeno 2600 m, 2x letno (marec, november)
1.6.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	200 dreves/ grmovnic - odstranjevanje zarasti ter dosaditev 50 sadik dreves/ grmovnic na otočku izlivnega dela Are, odstranjevanje zarasti in tujerodnih invazivnih rastlin	vsaj 800 dreves/ grmovnic; ročno odstranjevanje zarasti in TVR, odstranjevanje zarasti
1.6.5. Dosejevanje grmovnic po potrebi	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	zasaditev območja z domorodnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami (cca. 1000 sadike) ob strugi Are v dolžini 700 m, zasenčenje rastišč TVR in preprečitev razširjanja po predhodni selektivni odstranitvi navadne amorfe, laške repe, pelinolistne ambrozije, bleščeče kaline, japonskega kosteničevja, verlotovega pelina in lovorikovca...	odstranitev TVR (navadna amorfa, robinija, bleščeča kalina, lovorikovec, japonsko kosteničevje...), zasaditev različnih grmovnih in drevesnih vrst - cca. 1500 sadike in potaknjencev (črna jelša, krhka vrba, maklen, navadna kalina, češmin...) na desnem bregu Are
1.7. Odstranjevanje tujerodnih vrst ter domačih in hišnih živali				
1.7.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec – botanik, podizvajalec	strojno in ročno odstranjevanje in preprečitev razširjanja amorfe in robinije na predvidenih ploskvah: odstranjevanje nadzemnih delov rastlin, zasenčenje, drobljenje, odvoz in kompostiranje biomase	ročno in strojno odstranjevanje TVR na površini 4 ha, (januar- marec in julij- november), čistilna košnja v avgustu, vnos semen gradnikov oligotrofnih travnikov, zaščita rastišč pred strojnim odstr. podzemnih delov robinije, amorfe, bleščeče kaline in kanele, drobljenje lesne biomase in odvoz na prostor za kompostiranje
1.7.3. Izlov zapuščenih domačih živali ter obveščanje ali odvoz v zavetišče ali pristojno vet.org.	PP 231321	-	spremljanje stanja in ukrepanje po potrebi	izlov v letu 2023 ni bil potreben

1.7.4 Aktivnosti za omejevanje plenilcev in drugih vrst, ki s plenjenjem ali tekmovalnostjo negativno vplivajo na ciljne vrste	PP 231321	–	spremljanje stanja in ukrepanje po potrebi	na območju Bertoške bonifike opravljenih 79 lovnih dni, odstranitev in evtanazija 4 okrasnih gizdavek, beleženje naključnih opazovanj, iskanje gnezditvenih območij, ozaveščanje javnosti na vodenih ogledih, ponatis zgibanke
1.8. Redno vzdrževanje kmetijske mehanizacije				
1.8.1. Redno servisiranje traktorja in kmetijskih priključkov	PP 231321	-	redni servis (1x letno), manjša popravila (po potrebi), vzdrževanje in podmazovanje kmetijskih priključkov in opreme	redni servis (1x letno), vzdrževanje in podmazovanje kmetijskih priključkov vsakih 8 do 10 h obratovanja, opravljeno popravilo sklopke in nosilca hidravlične roke na traktorju zaradi loma pri odstranjevanju TVR
1.8.2. Registracije in zavarovanja	PP 231321	-	podaljšano prometno dovoljenje za traktor ter zavarovanje in registracija el. delovnega vozila	podaljšano prometnega dovoljenja za traktor ter zavarovanje in registracija el. delovnega vozila
1.8.3. Najem vozila za prevoz sena	PP 231321	-	izvedba v okviru aktivnosti 1.3.7.	izvedeno
1.8.4. Nabava tračnega obračalnika	projektno/ lastna dejavnost (po potrebi)		nakup zgrabljalnika in balirke za spravilo sena	izveden nakup zgrabljalnika in balirke za spravilo sena
1.8.5. Nabava orodja in potrošnega materiala potrebnega za vzdrževanje kmetijske mehanizacije	PP 231321/ PP 231758 – SPS / lastna dejavnost (po potrebi)	-	orodje za odstranjevanje TVR, nakup samohodne vrtnice kosilnice	izveden nakup samohodne kosilnice in nabava orodja za odstranjevanje TVR (okvirno 50 kosov)

Cilj 2: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer v brakični laguni

V letu 2023 je upravljanje temeljilo na upravljanju zaporničnega sistema na morskem kanalu in zagotavljanju poplavne varnosti rezervata, upravljanju vodnega režima brakičnega dela rezervata, vzdrževanju objektov za urejanje vodnega režima, čiščenju morskih nanosov in smeti, preprečevanju motenj, vzdrževanju grmovne vegetacije, dosejevanju pomembnih vrst slanuš, rednem vzdrževanju mestnega vstopnega objekta in učne poti ter nadaljevanju izvajanja ukrepov za odstranitev tujerodnih vrst rastlin in vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskih polsuhih travišč na območju pod ankaransko vpadnico.

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst smo nadaljevali z utečenim upravljanjem vodnega režima v laguni NRŠZ. V začetku aprila smo vključili samodejni režim delovanja z nastavitvijo najvišjega in najnižjega vodostaja v brakični laguni. Sistem je deloval brezhibno. Kotalna zapornica na morskem kanalu nam omogoča učinkovito upravljanje z vodostajem brakičnega dela naravnega rezervata v gnezditvenem obdobju ter dolgoročno prispeva tudi k zagotavljanju poplavne varnosti območja zaradi dvigovanja morske gladine ter varovanju območja v primeru potencialne nevarnosti izlitja nevarnih snovi v morju. V marcu 2023 smo v skladu s POV opravili tudi redno letno vzdrževanje zapornice.

Glavna prioriteta upravljanja v prvi polovici leta 2023 je bila izvedba ukrepov za zmanjšanje ogroženosti, ki jo varovanim habitatom in vrstam območij na stiku morja in kopnega, kakršno je območje NRŠZ, prinašajo podnebne spremembe. Izvedeni ukrepi so namenjeni rešitvam za povečanje pretočnosti lagunskih kanalov in zmanjšanje poplavne ogroženosti ob povišanem plimovanju ter dodatnih ureditev habitatov v brakični laguni, ki vključujejo ukrepe za oblikovanje novih in nadvišanje obstoječih Natura 2000 habitatov namenjenih ohranjanju varovanih habitatnih tipov kot tudi gnezdišč in prehranjevališč varovanih vrst ptic. Izvedba ukrepov je bila vključena v Program porabe sredstev SPS v letih 2022 in 2023, poleg tega pa smo za del teh aktivnosti v začetku leta 2023 pridobili še dodatna finančna sredstva in sicer iz projekta iz Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027 z akronimom POSEIDONE, v katerega smo kot pilotno akcijo uvrstili oblikovanje 1,2 ha z izkopom in vgradnjo 3.308 m³ lagunskega sedimenta ter projekta iz Programa Interreg Srednja Evropa 2021-2027 z akronimom ReCo, v okviru katerega smo izvedli oblikovanje dveh manjših otočkov.

V skladu s projektno dokumentacijo PZI: »Poglabljanje sekundarnih kanalov ter ureditev habitatov v brakični laguni Naravnega rezervata Škocjanski zatok« (PIA Studio d.o.o., št. projekta: 45/2022, oktober 2022) je izvajalec del VGP DRAVA Ptuj d.o.o. izvedel ureditev 3 ha habitatov namenjenih ohranjanju obsega varovanih habitatnih tipov z izkopom in transportom 10.808 m³ sedimenta na s projektno dokumentacijo določene lokacije. Zahvaljujoč dodatnim sredstev, ki smo jih pridobili iz obeh Interregovih programov smo ukrep nadvišanja in oblikovanja novih habitatov v lagunarnem delu rezervata lahko realizirali v celoti, oziroma v višinah in površinah ureditve habitatov v brakični laguni kakor je predvideno v projektni dokumentaciji.

Dela so bila, v skladu s Pogodbo o Poglabljanju sekundarnih kanalov ter ureditve habitatov v brakični laguni Naravnega rezervata Škocjanski zatok, številka IZ02/2022 -16 ter Aneksom št. 1 (POSEIDONE) in Aneksom št. 2 (ReCo) k pogodbi, zaključena v pogodbenem roku in sicer 15.3.2023. Vsa dela so bila izvedena skladno s projektno dokumentacijo, predpisi in standardi v predvideni, predpisani in pričakovani kvaliteti. Poleg povečanja Natura 2000 habitatov brakičnega dela naravnega rezervata, izvedba ukrepov prispeva tudi k zmanjšanju poplavne ogroženosti ter povečanju pretočnosti lagunskih kanalov.

V letu 2023 smo nadaljevali tudi z izvedbo ukrepov povezanih s problematiko preprečevanja motenj in ureditve vstopnih točk, učne poti in površin pod ankaransko cesto znotraj mej naravnega rezervata. Na obravnavanem območju smo v okviru naravovarstvenega nadzora in spremljanja stanja avifaune izvajali redne obhode ter tedensko odstranjevali smeti. V aprilu in maju 2023 smo se na območju učne poti in površin pod ankaransko vpadnico soočali s stalnim kršenjem varstvenih režimov s strani dveh brezdomnih oseb (prenočevanje, odlaganje smeti, ostankov hrane in pijače...). Za razrešitev problematike smo vzpostavili kontakt s PP Koper in strokovnimi delavci RKS-OZ Koper, ki vodi Zavetišče za brezdomne osebe z individualno obravnavo Koper ter s skupnimi močmi dosegli, da sta se brezdomca umaknila z območja naravnega rezervata. V juniju smo izvedli večjo čistilno akcijo ter z obravnavanega območja počistili vse odpadke ter odstranili vsa zasilna prenočišča.

V okviru rednih aktivnosti, ki izhajajo iz programa dela NRŠZ v letu 2023, smo na območju pod ankaransko vpadnico nadaljevali s strojnim in ročnim odstranjevanjem tujerodnih vrst rastlin, obrezovanjem domorodnih dreves in grmov, čistilno košnjo (vsaj trikrat letno) z odstranitvijo biomase ter vnosom izbranih semen gradnikov oligotrofnih suhih travnikov kot so: pokončna stoklasa (*Bromopsis erecta*), zlatolaska (*Chrysopogon gryllus*), navadna migalica (*Briza media*), navadna pasja trava (*Dactylis glomerata*), ilirsko grabljišče (*Knautia ilytica*), navadni gladež (*Ononis spinosa*), širokolistni grahor (*Lathyrus latifolius*), sinji šaš (*Carex flacca*), srednji trpotec (*Plantago media*), dlakavi gadnjak (*Scorzonera villosa*) in druge. Proces vzpostavitve tovrstnih travnišč iz prej motenih tal, preraščenih z invazivkami je večleten, zato bomo z vnosom semen in rastlin ter košnjo obravnavanega območja nadaljevali tudi v prihodnje. Izvedeni ukrepi so namenjeni vzpostavitvi odprte travnate površine, ki bo omogočala večjo preglednost nad učno potjo in infrastrukturo za obiskovalce.

V nadaljevanju so grafično in v preglednici prikazane aktivnosti na področju zasaditev, upravljanja vegetacije ter odstranjevanje in omejevanje razraščanja TVR na območju brakičnega dela NRŠZ v letu 2023.

Slika 2: Grafični prikaz ciljnih ploskev izvajanja ukrepov za omejevanje in preprečevanje širjenja TVR, zasaditev in upravljanje vegetacije na območju pod ankaransko cesto v letu 2023 (izvedeni ukrepi so opisani v tabeli 2)

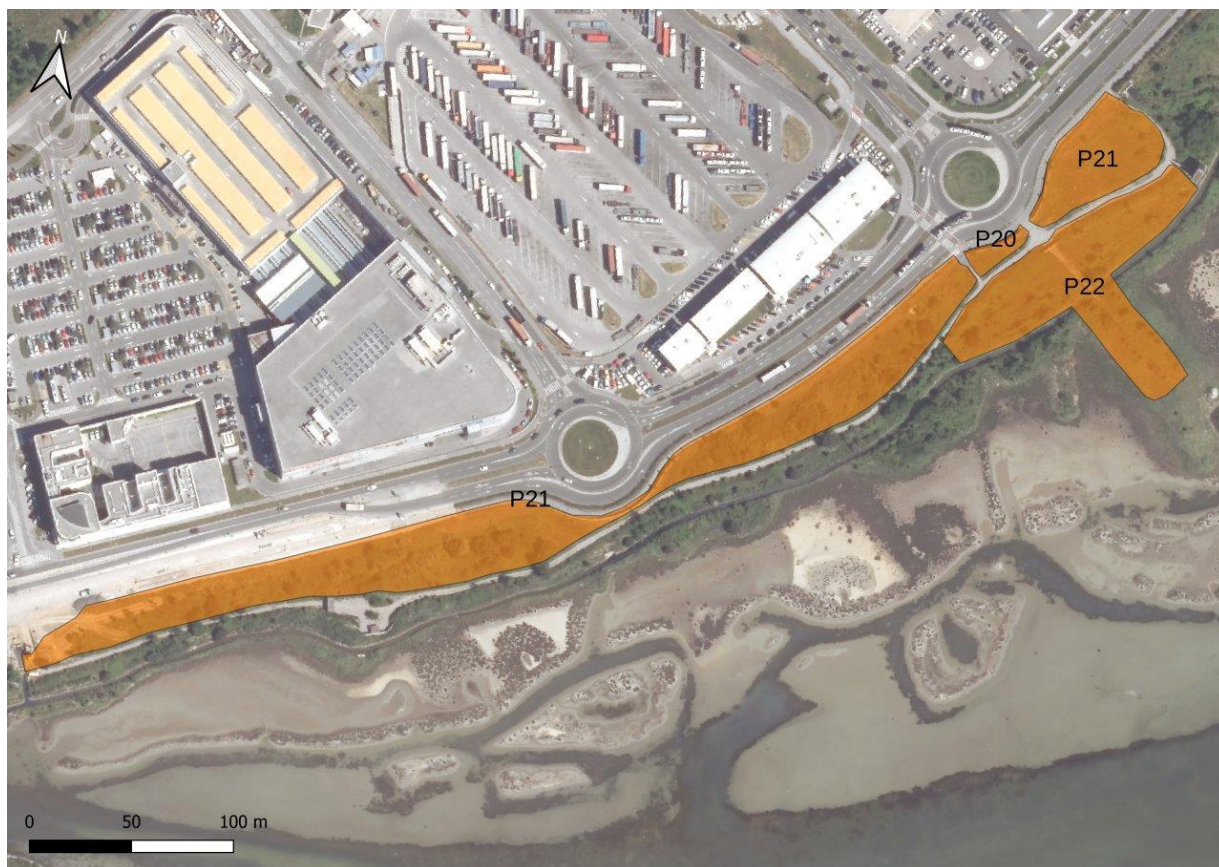

Tabela 2: Pregled izvedenih ukrepov v letu 2023

ploskev	Izvedene aktivnosti v letu 2023 (zasaditev, upravljanje vegetacije in odstranjevanje TVR)
P20	<u>ročno odstranjevanje TVR: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-37 grmov, verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>)-380 poganjkov, laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>)-280 rastlin, selektivna ročna košnja in odstranjevanje zarasti.</u>
P21	<u>ročno odstranjevanje TVR: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-5 grmov, verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>)-115 poganjkov, navadna kanela (<i>Arundo donax</i>)-430 poganjkov, laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>)-85 rastlin, selektivna košnja in odstranitev biomase,</u> <u>vnos semen oligotrofnih polsuhih travnikov: pokončni stoklasec (<i>Bromopsis erectus</i>), zlatolaska (<i>Chrysopogon gryllus</i>), navadna migalica (<i>Briza media</i>), skalna glota (<i>Brachypodium rupestre</i>), navadni grintavec (<i>Scabiosa columbaria</i>), prava lakota (<i>Galium verum</i>), bilnice (<i>Festuca</i> sp.),</u> <u>obrezovanje grmov in dreves ter čiščenje zarasti okoli zasajenih rastlin.</u>
P22	<u>ročno in strojno odstranjevanje TVR: izkop podzemnih delov-navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-16 grmov, robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>)-75 dreves, verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>)-67 poganjkov, laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>)-45 rastlin, luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-75 rastlin,</u> <u>obrezovanje grmov in dreves.</u>

V marcu in aprilu 2023 smo na izlivnem delu Are izvedli ročno čiščenje rastišča obmorskega lanu (*Linum maritimum*), odstranili zarast in biomaso ter vnesli nova semena obmorskega lanu. Nadaljevali smo z dosejevanjem morskega ločkovja (*Juncus maritimus*) ter čiščenjem in pripravo rastišča za vnos semen obmorske triroglje (*Triglochin maritimum*). Nadaljevali smo z odstranjevanjem mladih poganjkov navadne amorfe (*Amorpha fruticosa*) in drugih invazivk. S tem ukrepom, ki smo ga izvajali 1x mesečno, izčrpamo invazivno amorpho in ustvarjamo primerno rastišče za širjenje obstoječe populacije obmorskega lanu.

V aprilu 2023 smo izvedli tudi čiščenje smeti na gnezditvenih otočkih znotraj lagunarnega dela NRŠZ. Poleg rednega tedenskega čiščenja smeti na območju pod ankaransko cesto smo organizirali tudi čiščenje morskih nanosov in ostalih smeti znotraj brakične lagune, katerega smo prav tako izvedli v aprilu ob pomoči prostovoljcev.

Preglednica 2: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 2

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Doseženi kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
2.1 Upravljanje nivoja vode				
2.1.1. Nivoji v gnezditvenem obdobju	PP 231321	-	avtomatski režim: polnjenje lagune do kote +0,30 m, praznjenje lagune ob oseki do kote +0,20 m (april-avgust)	samodejni režim delovanja z nastavitvijo najvišjega in najnižjega vodostaja (+0,40 m - +0,20 m)
2.1.2. Nivoji vode v ostalih obdobjih	PP 231321	-	avtomatski režim (marec-april): polnjenje do kote +0,45 m, praznjenje enako kot v gnezditvi, ročni način delovanja – zapornica odprta: laguna se polni in prazni po naravnih ciklikih	upravljanje zapornice na daljavo, polnjenje in praznjenje lagune na zelene kote 6x tedensko (marec-april), ročni način delovanja: laguna se polni in prazni po naravnih ciklikih (september-februar), ročno upravljanje zapornice ob povišanem plimovanju (po potrebi)
2.2. Vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima				
2.2.3. Redno vzdrževanje avtomatske zapornice na morskem kanalu v skladu s POV	PP 231321	-	1x letno	izvedeno vzdrževanje (1x letno), redno spremljanje stanja vodostajev (CNS)
2.2.4. Ostala popravila objektov za urejanje vodnega režima	PP 231321	-	po potrebi	stalno spremljanje stanja zgodovine dogodkov, zamenjava jeklenice na zapornici na morskem kanalu
2.3. Vzdrževanje lagunskih elementov				
2.3.1. Čiščenje sekundarnih kanalov in nadvišanje gnezditvenih otočkov	PP 231758 – SPS/ projektno	-	izdelava varnostnega načrta, pripravljalna dela in ureditev gradbišča, vključno z zakoličbo, izvedba oblikovanja novih in nadvišanja obstoječih habitatov ob hkratnem poglobljanju lagunskih kanalov, 10.808 m ³ materiala, in oblikovanje 3 ha	v skladu s PZI izvedena ureditev 3 ha habitatov namenjenih ohranjanju obsega varovanih habitatnih tipov z izkopom in transportom 10.808 m ³ sedimenta na s projektno dokumentacijo določene

			novih slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, oblikovanje dveh manjših gnezditvenih otočkov za ciljne vrste	lokacije, izvedeno oblikovanje dveh gnezditvenih otočkov za ciljne vrste ptic
2.3.2. Čiščenje morskih nanosov in ostalih smeti znotraj lagunskega dela rezervata	PP 231321	prostovoljci	čiščenje morskih nanosov na površini 50.000 m ² (1x letno)	1x letno izvedeno čiščenje morskih nanosov na površini 5 ha, vključno s čiščenjem gnezditvenih otočkov (2x letno)
2.4. Preprečitev motenj ter potencialne akt. za omejevanje morskih tujerodnih org. in domorodnih vrst plenilcev				
2.4.1. Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	ročno selektivno odstranjevanje TVR (navadna amorfa, robinija, navadna kanela, luskasta nebina, laška repa, verlotov pelin) ter vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskega polsuhega travnika s toploljubnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami (košnja, vnos semen)	strojno odstranjevanje podzemnih delov TVR ročno odstranjevanje mladih poganjkov invazivk, priprava terena in vnos semen gradnikov oligotrofnih travnikov na 1,4 ha veliki površini namenjeni razvoju submediteranskega polsuhega travnika na flišu
2.4.5. Akt. za omejevanje domorodnih vrst plenilcev v primerih, da s plenjenjem ali kompeticijo negativno vplivajo na ciljne vrste (po potrebi)	PP 231321/ projektno/ lastna dejavnost	-	nadaljevanje izvajanja ukrepa za omejevanje predacije rumenonogih galebov s postavitvijo plastičnih maket galebov na gnezdišča	postavljenih 5 plastičnih maket rumenonogega galeba na gnezditvene otočke, spremljanje stanja na osrednji koloniji navadne čigre s kamerami
2.5. Vzdrževanje vegetacije na območju med ankaransko vpadnico in robnimi habitat				
2.5.1. Priprava načrta ter vzpostavitev poznega mulčanja območja	PP 231321	-	večkratno mulčanje in košnja območja z odstranjevanjem biomase pod ank. vpadnico	izvedba ukrepov za vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskega polsuhega travnika: mučenje (2x letno), čistilna košnja in odstranjevanje biomase (2x letno), odstranjevanje zarasti in invazivk (redno)
2.5.2. Dosajevanje grmovnic na zastiralnem nasipu vzdolž ankaranske vpadnice	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec - botanik -	obrezovanje sadik, čiščenje zarasti ter postavitev ovir za preprečevanje prehoda na zastiralne nasipe	redno vzdrževanje ovir za preprečevanje prehoda na zastiralne nasipe
2.5.3. Mulčanje 1 m pasu ob učni poti	PP 231321	-	650 m	izvedeno: 650 m (2x letno)
2.5.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	50 do 100 dreves in grmov	izvedeno v celoti
2.6. Inicialno dosajevanje pomembnih vrst slanuš				

2.6.1. Dosajevanje morskega lanu s semeni, nabranimi pri Sv. Nikolaju	PP 231758 - SPS	zunanj sodelavec - botanik	vsaj 1 sejanje ter vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstranjevanjem biomase ter zarasti in ITVR (navadna amorfa, luskasta nebina, pelinolistna ambrozija)	vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstranjevanjem biomase ter odstranjevanjem zarasti (1x mesečno) in ITVR (amorfa, luskasta nebina)
2.6.2. Dosajevanje morskega ločkovja na izbrana mesta v laguni	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	vsaj 1 sejanje ter vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstranjevanjem biomase ter zarasti in ITVR (navadna amorfa, luskasta nebina, pelinolistna ambrozija)	vnos semen (3x letno), odstranjevanje odvečne biomase in zarasti (2x letno)
2.6.3. Dosajevanje drugih vrst po navodilih botanikov (po potrebi)	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	odstranjevanje prevladujočega trsta in vzpostavitev rastišča za obmorsko trirogljo	priprava rastišča in izvedba aktivnosti za izboljšanje rastiščnih pogojev za obmorsko trirogljo, (odstranjevanje TVR, odstranjevanje zarasti)

Cilj 3: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju Jezerca

V letu 2023 smo nadaljevali z vzdrževanjem in rednim pregledovanjem stanja preliva na jarku, ki območje Jezerca povezuje z laguno Škocjanskega zatoka. Z ohranjanjem funkcionalnosti preliva zagotavljamo sladkovodni značaj območja s sestoji obrežnega trstičja ter vzdržujemo primerna življenjska okolja za ohranjanje in povečanje populacije močvirske sklednice (*Emys orbicularis*). Nadaljevali smo tudi z izvajanjem odstranjevanja tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst (okrasne gizdavke) in izvedbo aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih grmovnih in drevesnih vrst.

V letu 2023 smo podobno kot v predhodnih letih izvedli tako aktivne kot preventivne ukrepe za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivne okrasne gizdavke (*Trachemys scripta*). Območje naravnega rezervata je bilo opredeljeno kot območje, na katerem je priporočljivo izvajati ustrezne ukrepe za obvladovanje okrasne gizdavke gizdavke (Strokovne podlage za obvladovanje močno razširjenih invazivnih tujerodnih vrst za vrsto okrasna sklednica (*Trachemis scripta*), Zavod RS za varstvo narave, marec 2018). Za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih okrasnih sklednic v NRŠZ je predlagan ukrep trajna odstranitve. V okviru izvajanja ukrepov, ki so bili vključeni v Program porabe sredstev SPS v obdobju od 2019 do 2022, smo z metodo lova odstranili 753 osebkov okrasnih gizdavn. Odstranjene okrasne gizdavke smo po opravljenih meritvah odpeljali v izbrano veterinarsko ambulanto.

Izvajanje terenskega dela se je v letu 2023 zaradi poznega podpisa Pogodbe o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe, postopka izbire zunanjega izvajalca in pridobitve dovoljenja za začasen odvzem močvirske sklednice iz narave začelo šele v drugi polovici maja. Izlov je trajal od 24. 5. do 12. 11. (79 lovnih dni), 8 - 12 postavljenih vrš v sladkovodnem delu bertoške bonifike in na Jezercu smo pregledovali vsak lovni dan. V tem času smo izlovili poleg 82 okrasnih gizdavn (*Trachemys scripta* spp.) izlovili tudi 1 osebek lažne zemljevidarke (*Graptemys pseudogeographica*) kar je bilo zaradi lege rezervata Koper tudi pričakovano. Za problematiko tujerodnih vrst želv, ki nimajo statusa invazivne vrste trenutno nimamo dolgoročne rešitve. Začasno so nameščene v nadomestni habitat in bodo služile za ozaveščanje o problematiki invazivnih vrst. V ta namen je bil postavljen prototipen ribnik z akvaponičnim filtrirnim sistemom. Didaktični ribnik bo v prihodnje služil kot nadomestni habitat okrasnim gizdavam pred odvozom v veterinarsko ambulanto in zadrževanje drugih tujerodnih vrst želv, ki nimajo statusa invazivne vrste. Predvsem pa bo ribnik služil kot točka za izobraževanje udeležencev delavnic in vodenih ogledov o problematiki tujerodnih invazivnih vrst, biologiji invazivnih vrst ter najpogostejšim razlogom za pojavnost invazivnih vrst v naravnem okolju.

V okviru terenskega dela, pri izvedbi ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa ter širjenja invazivnih okrasnih gizdavk, smo pregledovali tudi potencialna mesta za gnezda okrasne gizdavke ter potrdili dejstvo, da se vrsta na območju sladkovodnega dela rezervata tudi razmnožuje. Vsa odkrita gnezda smo ustrezno sanirali in jajca izkopal. Z ukrepom iskanja gnezd in odstranjevanja jajc pomembno nadaljevati tudi v prihodnje, saj na ta način uspešno preprečujemo razmnoževanje vrste. Na podlagi pridobljenih izkušenj iz prejšnjih let smo pregledovali sončne, z vegetacije revne in suhe površine z mehko zemljo ter drobljivo podlago. Pozorni smo bili tudi na površine s tršo in ne preveč peščeno podlago saj smo potrdili tudi gnezdenje na trših mestih kot je npr. gramoz ob učni poti. Vsa najdena gnezda smo ustrezno sanirali. V letu 2023 smo začeli tudi s pripravami iskanja gnezdečih samic ter gnezd z novo metodo in sicer s pomočjo psov izurjenih za delo z nosom. Primeri iz tujine kažejo tudi, da je iskanje s pomočjo pasjega nosu bolj učinkovito; srednje in dolgoročno pa pripomore tudi k zmanjšanju stroškov. Poleg tega verjamemo tudi, da bi lahko v prihodnosti opustili evtanazijo kot edino rešitev za boj proti tujerodnim invazivnim vrstam vodnih želv.

Na manjše število izlovljenih osebkov v primerjavi s predhodnimi leti je vplival predvsem pozen začetek izlova. Odstranjene okrasne gizdavke smo odpeljali v izbrano veterinarsko ambulanto. V okviru obvladovanja razširjenosti okrasne gizdavke smo izvedli ponatis zgibanke Zakaj bi morali vsi poznati okrasno gizdavko (2.700 izvodov), problematiko tujerodnih vrst želv redno predstavljamo tudi različnim ciljnim skupinam v sklopu vodenih ogledov.

Hkrati z izlovom invazivne tujerodne vrste okrasne gizdavke sproti pridobivamo tudi podatke o prisotnosti močvirske sklednice, kar nam omogoča pripravo ocene stanja ohranjenosti na območju naravnega rezervata. Podatke o velikosti populacije smo za pretekla leta pridobil z metodo lova (postavitev vrš), označevanja in ponovnega ulova. Ulovljene močvirske sklednice smo v letu 2023 na podlagi dovoljenja označili z mikročipom in ponovno izpustili v naravo. V letu 2023 smo ulovili 48 močvirskih sklednic, od tega je 45 osebkov ustrezalo kriterijem za vnos mikročipa, 3 so bile označene z metodo brušenja. Terensko delo smo izvedli v skladu z dovoljenjem za ujetje, vznemirjanje in odvzem zavarovanih vrst ter dovoljenjem za mikročipiranje s strani MNVP, ki ga je izvedel registriran veterinar Peter Maričič.

V letu 2023 smo nadaljevali tudi z izvajanjem odstranjevanja TVR in izvedbo aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih grmovnih in drevesnih vrst. V februarju in marcu smo na območju Jezerca in sicer v pasu trstičja, ki obkroža vodno telo, odstranjevali mlade rastline bleščeče kaline (*Ligustrum lucidum*), japonskega kosteničevja (*Lonicera japonica*), verlotovega pelina (*Artemisia verlotiorum*) in lovorikovca (*Prunus laurocerasus*). V obdobju med avgustom in novembrom smo nadaljevali z odstranjevanjem robinije (*Robinia pseudoacacia*) in navadne amorfe (*Amorpha fruticosa*). Po odstranitvi ITVR je potekalo zasajevanje potaknjencev različnih vrst vrb (*Salix* sp.).

Med nujne ukrepe izvajanja naravovarstvenega nadzora uvrščamo predvsem opustitev vrtičarske dejavnosti in odstranitev vse vrtičarske infrastrukture. V letu 2023 smo v okviru naravovarstvenega nadzora na obravnavanem območju izvajali redne tedenske obhode in čiščenje smeti. Ključnega pomena za vzpostavitev ugodnega ohranitvenega stanja območja sta tudi nadaljevanje sodelovanja z lokalnimi akterji za pospešitev sanacije virov onesnaževanja s Škocjanskega hriba. S sodelovanjem s strokovnimi službami MOK bomo nadaljevali tudi v letu 2024.

Preglednica 3: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 3

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Doseženi kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
3.1 Upravljanje nivoja vode				
3.1.1. Vzdrževanje preлива vode iz Jezerca v laguno za regulacijo vodnih nivojev in zagotavljanje sladkovodnega značaja	PP 231321	-	1 x letno pregled in vzdrževanje preлива	spremljanje stanja tesnjenja zapornice v okviru naravovarstvenega nadzora (12x letno)
3.2. Preprečevanje motenj in negativnih vplivov iz okolice				
3.2.1. Kom. z vrtničkarji za prenehanje vrtničarske dejavnosti na območju Jezerca	PP 231321	pristojne inšpekcijske službe	inšpekcijski postopek zoper zadnjega vrtničkarja znotraj mej NRŠZ v obravnavi	inšpekcijski postopek zoper zadnjega vrtničkarja
3.2.2. Odstranitev vse vrtničarske infrastrukture	lastna dejavnost	pristojne inšpekcijske službe	inšpekcijski postopek zoper zadnjega vrtničkarja znotraj mej NRŠZ v obravnavi	inšpekcijski postopek zoper zadnjega vrtničkarja
3.2.4. Sodelovanje z lokalnimi akterji za pospešitev sanacije virov onesnaževanja Jezerca (Škocjanski hrib)	PP 231321	-	redna komunikacija z MOK in pristojnimi inšpekcijami	MOK pripravlja projektno dokumentacijo za sanacijo virov onesnaževanja, izvedba takoj po pridobitvi sredstev
3.3. Odstranjevanje tujerodnih vrst ter domačih in hišnih živali				
3.3.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	PP 231758 - SPS	zunanjí sodelavec - botanik	odstranjevanje TVR (zlato bambus, navadna kanela, amorf...), in preprečitev razširjanja po predhodni selektivni odst. japonske kaline, japonskega kosteničevja, verlotovega pelina in lovorikovca	izvedena strojna odstranitev robinije in navadne amorge, ročna in strojna odstranitev japonskega kosteničevja, bleščče kaline, verlotovega pelina in lovorikovca, čiščenje zarasti
3.3.2. Izlov in odstranitev tujerodnih vrst želv v kontrolirano okolje	PP 231758 - SPS	študentsko delo/ lastna dejavnost	nabava opreme in vab za izlov, odstranjevanje in evtanazija vsaj 100 osebkov okrasnih gizdavek, iskanje gnezd in odstranjevanje jajc, ozaveščanje javnosti, priprava poročila	izvedena odstranitev 83 tujerodnih vrst vodnih želv, beleženje naključnih opazovanj, iskanje gnezditvenih območij, nabava opreme in vab za izlov, ozaveščanje javnosti na vodenih ogledih, ponatis zgibanke
3.3.3. Komunikacija z vrtničkarji za odstranitev domačih živali z območja Jezerca	PP 231321	-	inšpekcijski postopek zoper zadnjega vrtničkarja znotraj mej NRŠZ v obravnavi	redna komunikacija na obhodih nadzornikov
3.4. Upravljanje vegetacije				
3.4.2. Dosejevanje grmovnic po potrebi	PP 231758 - SPS	zunanjí sodelavec - botanik	zasaditev vrbovja, zasenčenje rastišč TVR	ročno odstranjevanje mladik TVR (3x letno), čiščenje zarasti, čiščenje obrežne vegetacije in ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico
3.4.3. Čiščenje vegetacije na obrežju Jezerca (ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico)	PP 231758 - SPS	zunanjí sodelavec - botanik	čiščenje obrežne vegetacije in ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico – ukrep bo potekal hkrati z akt. 3.4.2.	izvedeno

Cilj 5: Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na NRŠZ

Rezultati dolgoročnega monitoringa predstavljajo najbolj zanesljiv povratni odziv o učinkovitosti izvedenih sanacijskih in renaturacijskih ukrepov ter upravljanja z rezervatom. Spremljanje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti NRŠZ kaže dobre rezultate, ki so posledica obnovitvenih (sanacijskih in renaturacijskih) posegov na območju ter ustreznega upravljanja v preteklih letih.

S spremljanjem stanja avifavne naravnega rezervata in digitalizacijo podatkov smo tudi v letu 2023 nadaljevali po ustaljenih metodah. Opravili smo 50 tedenskih popisov, 3 kartirne popise gnezdilk, 4 posebne popise gnezdilk in 2 akustična popisa mokoža. V letu 2023 so od varstveno pomembnejših vrst ptic na brakičnem delu rezervata gnezdili: beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*) s 4 pari, mala čigra (*Sternula albifrons*) z 18 pari, navadna čigra (*Sterna hirundo*) s 110 pari, polojnik (*Himantopus himantopus*) z 21-23 pari, rdečenogi martinec (*Tringa totanus*) z 10-12 pari in mali deževnik (*Charadrius dubius*) s 4 pari. Na sladkovodnem delu rezervata pa so gnezdili še čapljica (*Ixobrychus minutus*) s 4-5 pari, rjava čaplja (*Ardea purpurea*) z enim parom, mokož (*Rallus aquaticus*) s 15-20 pari, siva gos (*Anser anser*) s petimi pari, sivka (*Aythya ferina*) z enim parom, srpična trstnica (*Acrocephalus scirpaceus*) z 21-31 pari in rakar (*Acrocephalus arundinaceus*) s 26-30 pari.

V sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije in KPSS smo v letu 2023, za potrebe raziskav gnezditve navadne čigre na območju rezervata, nadaljevali z označevanjem mladičev navadne čigre s posebej, zanje izdelanimi barvnimi obročki s kodo. Za označevanje uporabljamo barvne obročke s kodami, ki so bili s strani koordinatorja – organizacije International Wader Study Group (IWSG Colour-Marking Register) dodeljeni KPSS in NRŠZ. Leta 2023 smo v brakični laguni na koloniji navadnih čiger z barvnimi obročki opremili 37 mladičev.

V letu 2023 smo skladno z Načrtom upravljanja 2015-2024 izvedli sledeče naloge:

1. redno spremljanje stanja habitatnih tipov sladkovodnega dela rezervata s hkratnim monitoringom razširjenosti TVR;
2. kartiranje habitatnih tipov brakične lagune z obrobjem;
3. kartiranje redkih oziroma novih rastlinskih vrst (ob kartiranju habitatnih tipov);
4. redno spremljanje stanja ptic po ustaljeni metodologiji ter v skladu s protokolom spremljanja stanja in varstva biotske raznovrstnosti (tedenski popisi celotnega območja, dnevni popisi, kartirni popisi gnezdilk, posebni popisi) z rednim vnosom podatkov, digitalizacijo in obdelavo ter pripravo upravljavskih izhodišč in ustreznih objav. V letu 2023 smo del rednega monitoringa ptic izvedli v okviru projekta POSEIDONE (Program Interreg VI-A Slovenija-Italija 2021-2027).
5. spremljanje stanja in nadaljevanje inventarizacije najpomembnejših skupin (herpetofavna s poudarkom na močvirski sklednici, metulji, ozki vrtenec, netopirji) smo delno izvajali v okviru naravovarstvenega nadzora ter z vključevanjem prostovoljcev DOPPS. Na vključevanju prostovoljcev temelji del metode za monitoring živega sveta, vzpostavljenega v (že zaključenem) projektu IMPRECO, kjer so bile izbrane: 4 vrste ptic gnezdilk NRŠZ (navadna čigra, polojnik, čapljica, mokož), 2 vrsti plazilcev (močvirska sklednica in primorska kuščarica), 2 vrsti dvoživk (zelena rega in navadni pupek), 1 vrsta metulja - cinobradi medvedek ter kopenski polž ozki vrtenec. V sodelovanju s strokovnjaki smo opravili tudi 3 popise netopirjev z mrežami in ultrazvočnimi mikrofoni ter sodelovali pri mesečnem monitoringu zelene rege.
6. spremljanje stanja favne kačjih pastirjev;
7. spremljanje stanja in številčnosti plenilcev in tujerodnih vrst živali na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice;
8. spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode, sodelovanje z ARSO in DRSV pri spremljanju zahtevnih parametrov kakovosti vode, spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih latah in mareografu za namene sprotnih prilagoditev upravljanja.

Preglednica 4: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 5

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Uresničeni kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
5.1 Redni monitoring				
5.1.1. Nabava opreme za monitoring	lastna dejavnost/ projektno	-	nabava opreme za izvedbo monitoringa in naravoslovnih dni (stojala za spektive, daljnogledi...), nakup plovila z električnim pogonom	izveden nakup 1 stojala za spektiv, nakup daljnogledov in plovila z el. pogonom predstavljena v 2024
5.1.2. Monitoring ptic	lastna dejavnost/ projektno	-	52 tedenskih popisov, 4 kartirni popisi gnezdk, 3 do 4 posebni popisi gnezdk s kanujem, nabava barvnih obročkov za obročkanje mladičev gnezdk v laguni, 2 do 3 dnevi spremljanja stanja selivk z obročkanjem	50 tedenskih popisov, 3 kartirni popisi gnezdk, 4 posebni popisi gnezdk s kanujem, 2 akustična popisa mokoža, nabavljenih 401 barvnih obročkov za obročkanje mladičev navadne in male čigre v laguni, 3 dnevi spremljanja stanja selivk z obročkanjem
5.1.3. Monitoring herpetofavne	lastna dejavnost	prostovoljci	vsaj 3 popisi, beleženje naključnih opazovanj	izvedeno sprotno beleženje naključnih opazovanj in popisi zelene rege v sodelovanju z Univerzo na Primorskem
5.1.4. Monitoring favne kačjih pastirjev	PP 231321	zunanj strokovnjaki	izvedba monitoringa kačjih pastirjev, vsaj 8 popisov, 1 poročilo	izveden monitoring v skladu s projektno nalogo (8 popisov, 1 poročilo)
5.1.6. Monitoring močvirske sklednice	PP 231758 - SPS	-	spremljanje stanja ob izlovu tujerodnih vrst želv	izvedeno sprotno spremljanje stanja ob izlovu tujerodnih vrst želv
5.1.9. Monitoring metuljev in nadaljevanje inventarizacije	lastna dejavnost	nadzor strokovnjaka pri popisu metuljev	vsaj 4 popisi dnevnih metuljev po metodologiji, spremljanje stanja izbrane vrste nočnega metulja/ 1 poročilo	izvedeni 3 popisi dnevnih metuljev, sprotno beleženje naključnih opazovanj, spremljanje stanja vrst <i>Proserpinus proserpina</i> in <i>Tyria jacobaea</i> , izvedena dva nočna popisa v sodelovanju s strokovnjaki
5.1.11. Monitoring ozkega vrtenca	PP 231321	zunanj strokovnjak	vzorčenje ozkega vrtenca ter ostalih vrst polžev 1-3x letno/ 1 poročilo	izvedenih pet vzorčenj ozkega vrtenca in kopenskih in sladkovodnih polžev/ 1 poročilo
5.1.12. Monitoring netopirjev	lastna dejavnost	nadzor strokovnjaka	3 popisi netopirjev z ultrazvočnim mikrofonom in detektorjem od aprila do oktobra/ 1 poročilo	izvedeni 3 popisi netopirjev z ultrazvočnim mikrofonom in detektorjem od maja do septembra/ 1 poročilo
5.1.13 Spremljanje stanja in številčnosti tujerodnih vrst živali na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	PP 231321/ lastna dejavnost	-	sprotno beleženje opažanj	izvedeno sprotno beleženje prisotnosti tujerodnih vrst
5.1.14 Spremljanje stanja in številčnosti plenilcev na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	PP 231321/ lastna dejavnost	-	sprotno beleženje opažanj	izvedeno sprotno beleženje prisotnosti, stanja in številčnosti plenilcev
5.2. Kartiranje habitatnih tipov in monitoring tujerodnih vrst rastlin				

5.2.1. Kartiranje sladkovodnih habitatnih tipov	PP 231758 - SPS	zunanj sodelavec - botanik	kartiranje TVR po celotnem območju NRŠZ, 1x kartiranje sladkovodnega dela NRŠZ/ ca 25 ha/ 1 poročilo	izvedeno kartiranje TVR po celotnem območju NRŠZ/ ca 25 ha/ 1 poročilo
5.2.2. Kartiranje brakične lagune z obrobjem	lastna dejavnost/ projektno	zunanj sodelavec - botanik	1x kartiranje po celotnem območju brakičnega dela NRŠZ/ cca 100 ha v okviru projekta ReCo in POSEIDONE, kartiranje HT po izvedbi nadvišanja in oblikovanja novih HT	kartiranje po celotnem območju brakičnega dela NRŠZ v okviru projekta ReCo in POSEIDONE predstavljeno v 2024
5.2.4 Monitoring razširjenosti tujerodnih vrst rastlin	PP 231758 - SPS	zunanj sodelavec - botanik	sprotno spremljanje ob kartiranju in dosajevanju	sprotno spremljanje ob kartiranju in dosajevanju
5.3. Raziskave stanja NV in biotske raznovrstnosti				
5.3.3 Spremljanje stanja NV z ovrednotenjem podatkov, zbranih v okviru drugih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5	PP 231321	ZRSVN	1 ocena stanja NV/ posodobitev	1 ocena stanja NV/ posodobitev
5.4. Upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ				
5.4.1. Redni vnos in digitalizacija podatkov	PP 231321	-	52 tedenskih popisov v bazo Wildlife Recorder, digitalizacija kartirnih in posebnih popisov gnezdičk	50 tedenskih popisov vnesenih v bazo Wildlife Recorder, digitalizacija vseh kartirnih in posebnih popisov gnezdičk
5.4.2. Obdelave podatkov	PP 231321	-	obdelani vsi podatki	obdelani vsi podatki
5.4.3. Priprava upravljavskih izhodišč	PP 231321	-	po potrebi (v primeru sprememb)	ni bilo potrebno
5.4.4. Priprava poročil in člankov, objav na spletu	PP 231321	-	vsaj 1 objava	pripravljenih in objavljenih 36 objav na spletni strani, 35 objav na Facebook, 35 objav na Instagram strani ter dve objavi v reviji Svet ptic
5.5. Spremljanje kakovosti in nivojev vode				
5.5.1. Spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode	PP 231321	-	kalibracija merilnega aparata, 12 popisov/ 1 poročilo	12 popisov/ 1 poročilo
5.5.4 Spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih letah in mareografu	PP 231321	-	sprotno spremljanje vodostajev in zgodovine dogodkov s pomočjo programske aplikacije (CNS)	redno spremljanje vodostajev in zgodovine dogodkov s pomočjo programske aplikacije (CNS) ter z obhodi zaposlenih
5.6. Priprava poročil o stanju NRŠZ				
5.6.1. Priprava poročil o aktivnostih, ki jih izvaja upravljavec	PP 231321	-	1 poročilo	1 poročilo
5.6.2. Pregled poročil podizvajalcev monitoringa in raziskav in vključevanje njihovih rezultatov in priporočil v nadaljnje upravljanje	PP 231321	-	pregled poročil glede na izvedene monitoringe	poročila pregledana in rezultati raziskav vključeni v upravljanje

Cilj 6: Zagotavljanje primerne količine in kakovosti vode ter omejevanje negativnih vplivov hrupa in svetlobnega onesnaževanja iz okolice na naravni rezervat

Cilj 6 vključuje naloge sodelovalne narave, s katerimi spodbujamo pozitivne okoljske spremembe v lokalnem okolju z izvajanjem različnih aktivnosti za njihovo doseganje in z vključevanjem večjega števila različnih deležnikov (tako javnih kot zasebnih), saj izvedba le-teh zahteva širšo družbeno soglasje. Med temi izstopajo onesnaženje vodnih virov, s katerimi se napaja naravni rezervat, kot tudi negativni vplivi hrupa in svetlobnega onesnaževanja.

Zadostne količine sladke vode za upravljanje vodnega režima sladkovodnega dela rezervata, v skladu z načrtom upravljanja, smo zagotavljali z upravljanjem podlivnih in nadlivnih zapornic na ustju Are. Hkrati smo redno kontrolirali tudi dotok zadostnih količin sladke vode v lagunarni del naravnega rezervata, kar je izjemnega pomena za ohranjanje ugodnega stanja somornega močvirja in habitatnih tipov brakičnega dela naravnega rezervata.

Posebna pozornost v letu 2023 je bila namenjena reševanju problematike odlaganja odpadkov in smeti na desnem bregu Are, ki se izteka v naravni rezervat. Problematika je povezana z zadrževanjem in parkiranjem večjega števila tovornjakov na cesti, ki poteka vzdolž vodotoka na območju obrtno gospodarske cone Srmin. Temu posledično je bilo marca 2023, v sodelovanju DRSV, MOK in Marjetice Koper, izvedeno čiščenje desne brežine Are na območju GORC Sermin.

S predstavniki MO Koper in Zavoda za varstvo narave, Izpostava Piran je bil v juniju 2023 izveden sestanek glede problematike širitve krožišča na območje NRŠZ zaradi izgradnje drugega pasu bertoške vpadnice (ZRSVN je podal negativno mnenje na omenjeno krožišče, saj je potrebno s projektantom doreči omilitvene ukrepe). V okviru postopkov za razširitev Bertoške vpadnice in izvedbo navezave prometnih površin NRŠZ smo v sodelovanju vseh deležnikov uskladili in podali več predlogov ureditve, ki so bile upoštevane v tehničnem poročilu in projektni dokumentaciji.

Dne 22. in 23. 5. 2023 sta se Bojana Lipej in Bia Rakar udeležili usposabljanja za ukrepanje ob onesnaženjih zaradi razlitij nafte in njenih derivatov na morju, ki je potekalo prostorih kopske Uprave RS za zaščito in reševanje, v okviru projekta NAMIRS (North Adriatic Maritime Incident Response System). Usposabljanje, katerega se je udeležilo več kot 20 udeležencev iz različnih organizacij, je potekalo je v dveh sklopih; tema prvega je bila čiščenje zaoljene obale in ukrepanje ob pojavu zaoljenega živalstva, drugi sklop pa se je posvetil ukrepanju ob onesnaženju na odprtem morju. Izvedba usposabljanja je potekala v organizaciji centra ATRAC (Adriatic Training and Research Centre) iz Reke na Hrvaškem. Cilj dvoletnega projekta NAMIRS je zagotoviti neposredno komunikacijo in učinkovito koordinacijo med Slovenijo, Italijo in Hrvaško ter uporabo skupnega operativnega mehanizma za ukrepanje ob onesnaženjih na morju na severnem Jadranu in v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite prispevati k izvajanju Barcelonske konvencije.

V okviru naravovarstvene službe smo redno opravljali preglede struge Are gorvodno do zaporničnega sistema pri Turku in večjih posebnosti nismo opazili. Ob vsakem znižanju gladine vode v Ari smo obvestili rečnega nadzornika, ki je v primeru zadostnega vodostaja v Rižani povečal dotok sladke vode po kanalu 22, ki poteka mimo zaporničnega sistema pri Turku.

Preglednica 5: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 6

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Uresničeni kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
6.1 Zagotavljanje zadostnih dotokov vode najvišjih standardov kakovosti				
6.1.1. Sodelovanje z DRSV in lokalnimi akterji za pospešitev sprejema protokola pretokov vode po Ari za celoletno obdobje s sistemom obveščanja	PP 231321	-	sprejet pisni protokol	nadaljevanje priprave načrta upravljanja zapornic na razbremenilniku Rižane Ari in morskem kanalu (sodelovanje z DRSV)
6.1.2. Redno usklajevanje med izvajanjem protokola z izvajalcem javne VG službe/ rečnim nadzornikom in drugimi odjemalci	PP 231321	-	redne komunikacije ob spremembah režima	redne komunikacije z VGP Drava Ptuj in DRSV ob spremembah vodnih režimov
6.1.3. Sodelovanje s SVOM, Luko Koper in ostalimi lokalnimi akterji v smeri preprečevanja vpliva potencialnih onesnaženj v pristanišču na akvatorij Škocjanskega zatoka	PP 231321	SVOM, Luka Koper, Center za obveščanje	vsaj 4 terenski ogledi stanja/ zabeleške	opravljenih 10 terenskih ogledov/ 10 zabelešk
6.1.4. Sodelovanje v evropski organizaciji Sea Alarm Foundation	PP / projektno	druge evropske države	spremljanje novic/ po potrebi komunikacija/ udeležba na izobraževanjih	redno spremljanje novic
6.1.5. Sodelovanje z URSZR in redna usposabljanja v okviru Načrta ukrepanja in odprave posledic večjih izlitiij nafte in naftnih derivatov na prostoživeče ptice (po potrebi)	PP231321	URSZR	redne komunikacije in sodelovanje ob morebitnem onesnaženju/ zabeleške, udeležba na usposabljanju v organizaciji ATRAC	udeležba na usposabljanju v maju 2023 ter praktični vaji novembra 2023 na Debelem rtiču (projekt NAMIRS)
6.2. Sodelovanje z MOK in lokalnimi akterji za stalno izvedbo ukrepov za doseganje najvišje kakovosti industrijskih, komunalnih in padavinskih odpadnih vod, ki se stekajo neposredno v naravni rezervat ali v pritoke (Ara, morje)				
6.2.1. Aktivno vzpodbujanje odgovornih akterjev/ onesnaževalcev za čim prejšnjo sanacijo stanja problematičnih izpustov	PP 231321	odgovorni akterji, strokovni zavod	2 komunikaciji/ zabeleške	nismo izvajali, MOK pripravlja razpis za izvajalca del za ureditev komunalne infrastrukture na Škocjanskem hribu
6.2.2. Angažiranje drugih odgovornih javnih služb, npr. inšpekcije za okolje	PP 231321	druge odgovorne javne službe	po potrebi	prijava onesnaženja v stari strugi reke Badaševica na Center za obveščanje
6.3. Preprečevanje negativnih vplivov hrupa				

6.3.2. Iskanje drugih rešitev za zagotovitev aktivne protihrupne zaščite vzdolž območja za obiskovalce pod bertoško vpadnico	PP 231321/ projektno	MOK, strokovni zavod, Odbor, drugi akterji	sodelovanje z MOK in projektanti pri izvedbi PHO in varovalnega nasipa ob širitvi bertoške vpadnice	sodelovanje vzpostavljeno in začetek aktivnosti predvidoma v 2024
6.4. Preprečevanje negativnih vplivov svetlobnega onesnaževanja				
6.4.1. Aktivno vzpodbujanje odgovornih akterjev/ onesnaževalcev za čim prejšnjo sanacijo stanja in usklajitvijo osvetljevanja z zakonodajnimi omejitvami	PP 231321	strokovni zavod, Odbor, inšpekcija, lokalni akterji	terenski pregled stanja, ukrepanje po potrebi	nismo izvajali zaradi drugih prioritetnih nalog
6.5. Ozaveščanje in aktivno vključevanje lokalnih akterjev				
6.5.1. Ozaveščanje, opozarjanje in podajanje predlogov za preventivne in kurativne aktivnosti, namenjene preprečevanju in sanaciji negativnih vplivov iz okolice	PP 231321	strokovni zavod, Odbor	1 komunikacija/ zabeležka	redno opozarjanje in ukrepanje
6.5.2. Obveščanje in aktivno vključevanje Odbora NRŠZ pri reševanju lokalnih problemov	PP 231321	Odbor	vsaj 1 seja	redno obveščanje Odbora na sejah Odbora
6.5.3. Aktivno vključevanje deležnikov, zainteresiranih javnosti in posameznikov pri reševanju lokalnih problemov	PP 231321/ projektno	lokalni deležniki, zainteresirana javnost	sodelovanje deležnikov v okviru skupne delovne skupine, ustanovljene v projektu IMPRECO	redno delovanje neformalne skupine deležnikov/ obveščanje preko e-maila

Cilj 7: Zagotavljanje uresničevanja varstvenega režima in varstvenih usmeritev (neposredni nadzor v naravi ter druge potrebne oblike nadzora)

Delo naravovarstvenih nadzornikov NRŠZ je v letu 2023 vključevalo sledeče naloge:

- neposredni nadzor v naravi, ki zajema spremljanje stanja v obliki rednih dnevnih obhodov območja, nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja ter ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah skupaj z opozarjanjem in ozaveščanjem kršilcev varstvenega režima,
- občasni obhodi po okolici rezervata zaradi preveritve obstoječih in novih virov ogrožanja za naravni rezervat,
- nadzor nad vzdrževalnimi deli znotraj meja naravnega rezervata, predvsem nad izvedbo del vseh drugih javnih služb znotraj ali na meji naravnega rezervata,
- priprava poročil in obveščanje nadrejenih in MNVP o kršitvah ter izrečenih opozorilih kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj meja območja,

Vse našteje aktivnosti so se izvajale skladno z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih imajo naravovarstveni nadzorniki po Zakonu o ohranjanju narave ter na podlagi pooblastil po Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 in nadaljnji). Nadaljevali smo dobro vzpostavljeno sodelovanje pri izmenjavi sodne in delovne prakse naravovarstvenega nadzora z drugimi zavarovanimi območji (predvsem s KPSS) kot tudi

skupnih sestankov naravovarstvenih nadzornikov ZO. Redno so se izvajali naravovarstveni obhodi na območju rezervata, predvsem po učni poti Bertoške bonifike, vendar hujših kršitev ni bilo zaznanih. Naravovarstveni nadzor je potekal redno, brez izrekanja glob, z ustnimi opozorili za kršitve na območju rezervata in pisnimi obvestili za nepravilno parkiranje. Pogosti obhodi po parkirišču rezervata in izdajanje ustnih in pisnih opozoril nadzornikov neupravičenim uporabnikom parkirišča so pripomogli k izboljšanju stanja, kljub temu je problematika še vedno prisotna.

V preteklih štirih letih je bila inšpekcija za okolje obveščena vsaj o treh primerih onesnaženja Badaševice z izpusti odpadne vode iz proizvodnje vina. Leta 2019 je bil opravljen nadzor v družbi Vinakoper, kjer je bila ugotovljena nepravilnost, zato jim je bila izdana odločba za odpravo nepravilnosti. Inšpektorat za okolje je bil ponovno obveščen o izpustu odpadnih vod v Badaševico po trgatvi, novembra 2021. Po opravljenem inšpekcijskem nadzoru so ugotovili, da je bil kriv poškodovan interni kanalizacijski sistem. Inšpekcija je bila o onesnaženju obveščena tudi septembra 2022.

V sredini septembra 2023 smo na rednem obhodu naravovarstvene službe v stari strugi reke Badaševice ponovno opazili večje onesnaženje s snovjo rdeče barve, ki je močno zaudarjala po vinu. Nemudoma smo o onesnaženju obvestili Center za obveščanje na tel. št. 112. Vir onesnaženja in kaj je dejansko izteklo v vodotok bodo pokazale analize vzorcev, ki jih v takih primerih odvzamejo pristojne službe. V primeru organskega onesnaženja na dnu vodotoka prihaja do gnitja in anoksije ter posledično pogina rib in vodnih nevretenčarjev, uničevanja ekosistemov ter degradacije habitatov. Podobno velja tudi v primeru onesnaženja vode s strupenimi snovmi, le da so v tem primeru posledice trajnejše (kontaminacija sedimenta, kontaminacija prehranjevalnega spleta....). O dogodku je bila obveščena tudi Policijska uprava Koper, ki v tem primeru obravnava sum kaznivega dejanja obremenjevanja ali uničenja okolja.

Preglednica 6: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 7

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Uresničeni kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
7.1 Naravovarstveni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in ozaveščanje kršilcev ter izrekanje glob in nadaljevanje postopkov, ki jih izvajajo drugi pooblašeni izvajalci				
7.1.1. Redni dnevni obhodi po učnih poteh z namenom nadzora nad upoštevanjem varstvenega režima, predvsem pogojev obiskovanja	PP 231321	-	vsaj en obhod dnevno	opravljenih 260 rednih dnevni obhodov
7.1.2. Redni tedenski in manj pogosti obhodi po ključnih, bolj oddaljenih delih naravnega rezervata, namenjeni nadzoru nad upoštevanjem varstvenega režima	PP 231321	-	vsaj en obhod tedensko	opravljenih 50 rednih tedenskih obhodov po bolj oddaljenih delih NRŠZ

7.1.3. Opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev režima kot tudi oseb, ki sicer režima ne kršijo, a njihovo vedenje ni primerno	PP 231321	-	najem komunikacijske opreme za povezovanje v omrežje HKOM	ozaveščanje obiskovalcev o pravilih vedenja v NR, izrečenih 200 ustnih opozoril, izveden najem komunikacijske opreme za povezovanje v omrežje HKOM
7.1.4. Izrekanje glob v primerih ponovitev kršitev varstvenega režima in v drugih primerih, ko opozorilo ni dovolj	PP 231321	-	po potrebi	ni bilo potrebno
7.1.5. Vključevanje policije in inšpekcijskih služb v primeru hujših kršitev	PP 231321	-	po potrebi	inšpekcijski postopek zoper nezakonitega vrtničarstva znotraj meja NRŠZ v teku; vzpostavljeno sodelovanje s PP Koper in strokovnimi delavci RKS-OZ Koper (problematika zadrževanja brezdomnih oseb na območju naravnega rezervata)
7.1.6. Občasni obhodi po okolici NRŠZ z namenom preverbe obstoječih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za naravni rezervat	PP 231321	-	en obhod mesečno	opravljenih skupno 24 občnih obhodov
7.1.7. Priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo izven NRŠZ	PP 231321	-	dnevno obveščanje po potrebi	občasno obveščanje po potrebi
7.1.8. Opremljenost nadzornikov z zakonsko predpisanimi uniformami	MNVP	-	po potrebi – nabava opreme za delo na terenu	Na MNVP posredovane potrebe za dobavo 3 kompletov uniform, opravljeno pomerjanje uniform in čevljev
7.1.9. Opremljenost nadzorne službe z električnimi vozili	PP 231321	-	zavarovanje in redno vzdrževanje električnega vozila Renault Zoe, zavarovanje za el. kolo, 1 el. motorno kolo	zavarovanje in redno vzdrževanje električnega vozila Renault Zoe, zavarovanje in registracija za el. motorno kolo
7.2. Nadzor med gradnjo objektov in vsemi drugimi, npr. vzdrževalnimi deli, v naravnem rezervatu in njegovi neposredni okolici				
7.2.1. Nadzor nad gradnjo objektov v NRŠZ	PP 231321	MNVP	po potrebi	redno sod. z izbranim izvedencem in Biotehniško fakulteto
7.2.2. Nadzor nad drugimi vzdrževalnimi deli v NRŠZ (npr. sanacija praga na Ari, izgradnja aktivne PHO, itd.)	PP 231321	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	nadzor pri nadaljevanju sanacije napak na objektih, naravovarstveni nadzor pri izvedbi urejanja habitatov v laguni	izvedba aktivnosti za sanacijo opazovalnice 10, izvedba stalnega naravovarstvenega nadzora pri nadvišanju in urejanju habitatov v laguni

7.2.3. Nadzor nad gradbenimi in vzdrževalnimi deli v cestnem varovalnem pasu znotraj ali na meji NRŠZ	PP 231321	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	naravovarstveni nadzor po potrebi	nadzora nismo izvajali, ker izvedbe tovrstnih del v letu 2023 nismo izvajali
7.2.4. Nadzor med izvedbo del vseh drugih javnih služb (na področju urejanja voda, vzdrževanje meteornih prepustov), ki so dovoljena kot izjeme od varstvenih režimov	PP 231321	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	ustrezno št. poročil nadzora (po potrebi)	stalen NN nadzor pri strojnem čiščenju dovodnih jarkov na Bertoški bonifiki, redno spremljanje vodostajev in upravljanje vodnih nivojev v skladu z Načrtom upravljanja
7.3. Redno izobraževanje nadzornikov in sodelovanje v širših organizacijah nadzornikov				
7.3.1. Izobraževanje za naravovarstvene nadzornike za pooblastilo po ZON	PP 231321	MNVP	po potrebi	nismo izvajali

Cilj 8: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanja narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Cilj 8 je omogoča upravljanje obiska in zajema obsežen sklop načrtovalskih, izvedbenih in evalvacijskih aktivnosti, namenjenih pripravi in izvedbi vsebinskih programov za obiskovalce kot tudi vse druge aktivnosti upravljavca za doseganje enega od namenov naravnega rezervata – spoznavanja in doživljanja narave ter izobraževanja ter s ciljem ustvarjati lastne prihodke rezervata, ki so zelo pomembni za uspešno upravljanje rezervata.

V letu 2023 smo v NRŠZ izvedli obsežen sklop aktivnosti in nalog, ki so povezane z vzgojno-izobraževalnim programom, najemi prostora, organizacijo različnih dogodkov, delavnic in predavanj kot tudi s sprejemom, usmerjanjem in osnovnimi storitvami za obiskovalce tako na območju rezervata kot tudi izven. Posebno pozornost smo posvetili obeleženju okoljskih dnevo in sicer:

- Svetovni dan mokrišč (februar) je potekal pod sloganom: Čas je za obnovo mokrišč! in v ta namen smo za dijake Gimnazije, elektro in pomorske šole iz Pirana izvedli vodeni ogled, kjer so dijaki spoznavali pomen Škocjanskega zatoka, njegovo podobo v preteklosti in sedanjosti ter vlogo mokrišč pri sobivanju narave in človeka v urbanih območjih;
- Svetovni dan voda (marec) smo obeležili z organizacijo 17. slikarskega Ex tempora, na katerem je sodelovalo 7 osnovnih šol Obalno-kraške regije ter Likovno društvo Solinar iz Pirana in Društvo likovnih ustvarjalcev Vrtnica iz Portoroža. Dogodek je potekal na temo Naša naravna dediščina ter v duhu medgeneracijskega likovnega ustvarjanja.
- ob Dnevu biotske raznovrstnosti (maj) je potekala likovno-fotografsko-naravoslovna delavnica za učence zadnje triade OŠ Elvire Vatovec Prade. Poleg spoznavanja biotske pestrosti rezervata so se učenci seznanili s staro fotografsko tehniko, imenovano cianotipija, s pomočjo katere so izdelali posebne in izvirne fotografije, imenovane fotogrami in osvojili prvobitna fotografska znanja, ki so pomemben del naše kulturne dediščine in jih je zato potrebno ohraniti tudi v prihodnje.
- Mednarodno noč netopirjev »Z netopirji po zatoku« smo, v sodelovanju s Slovenskim društvom za proučevanje in varstvo netopirjev, obeležili 15. septembra s predavanjem in večernim terenom monitoringa netopirjev;
- v sklopu Tedna mobilnosti (september) smo v sodelovanju z OŠ Elvire Vatovec Prade organizirali dogodek "Sprehodimo se do in po Škocjanskem zatoku", ki je sledil sloganu tedna mobilnosti 2023 "Varčne poti"

s poudarkom na spodbujanju odločitev za bolj racionalne načine potovanj, kot so hoja, kolesarjenje, uporaba javnega prevoza ter souporaba avtomobila;

- Evropski dan opazovanja ptic je potekal zadnjo soboto v septembru in je bil namenjen širi javnosti;
- v sodelovanju z društvom Morigenos smo ob Svetovnem dnevu živali (oktober) izvedli interaktivni sprehod po Škocjanskem zatoku »Lov na zaklad«, namenjen mladim družinam. V okviru dogodka je bilo izvedeno tudi nekaj preprostih eksperimentov, s katerimi je bilo prikazano, kako naše navade vplivajo na morje in naravo.

Pri izvajanju različnih izobraževalnih aktivnosti smo sledili smernicam vzgojno-izobraževalnega programa, ki je bil oblikovan v okviru dveh zaključenih projektov Interreg: AdriaWet 2000 in IMPRECO. V letu 2023 smo izvedli 140 različnih vodenih ogledov, ki so se jih udeležile 5158 oseb, zajemajoč vse ciljne skupine od predšolskih otrok, učencev osnovnih šol, dijakov, študentov, zaposlenih, upokojencev do oseb s posebnimi potrebami. Pomemben del vzgojno-izobraževalnega programa predstavlja tudi izvajanje študijskih praks. V sodelovanju s FAMNIT (UP) smo v letu 2023 omogočili izvedbo študijske prakse petim študentom programa Varstvena biologija.

V sodelovanju z Založbo Škratelj iz Loga pri Bezovici (avtor Uroš Grilc in ilustrator Gregor Goršič) ter Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper smo sodelovali pri pripravi otroške slikanice z naslovom Zgodba o ročki Črkolovki, ki govori o majceni živalci, ki navdušeno zbira zgodbe in jih pripoveduje številnim prijateljem, pri tem pa ji pomagajo ptice selivke, ki z vseh koncev sveta prinašajo čudovite pripovedi. Zgodba je doma v Škocjanskem zatoku, kjer se bo v prihodnosti uredila pravljíčna pot, prva takšna v Mestni občini Koper in bo vključena v pravljíčno-doživljajsko transverzalo v Sloveniji.

V centru za obiskovalce smo pripravili tri fotografske razstave: »Na dah« avtor Urh Melan Mozetič, »Vodomčeva zgodba«, avtor Danilo Kotnik in »Dnevni metulji Slovenije, avtor Stanislav Čičerov, v osrednji opazovalnici pa je bila izvedena glasbeno lutkovna pravljica »Mala bela čaplja« avtorice Nike Solce.

Konec leta 2022 se je povečalo zanimanje za najem dvorane za izvedbo različnih dogodkov in tako je bilo v letu 2023 v prostorih centra za obiskovalce izvedenih 18 različnih dogodkov, na katerih je bilo skupno prisotnih 590 oseb.

Nadaljevali smo tudi z delom na pripravi turističnih itinerarjev, ki vključuje obiskovanje zavarovanih območij in pri katerem sodelujemo s strokovnjaki Turistice iz Portoroža z upoštevanjem varstvenih in razvojnih usmeritev za področje turizma v zavarovanih območjih. V okviru projekta POSEIDONE (Program Interreg VI-A Slovenija – Italija 2021-2027) smo začeli z poglobljenim delom na izdelavi programa spremljanja števila obiskovalcev v rezervatu na način štetja s števci – v letu 2024 bomo izvedli nakup 3 števcov za obiskovalce, ki bodo postavljeni na vstopnih točkah v rezervat.

Preglednica 7: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 8

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Uresničeni kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
8.1 Priprava programov za obiskovalce s preizkušanjem, ovrednotenjem in cikličnim posodabljanjem				
8.1.1. Nabor programov (vsebine, oblikovanje cen, promocija)	PP 231321	-	1 nabor programov	1 nabor programov
8.1.2. Koledar dogodkov (polletni, letni)	PP 231321/ lastna dejavnost	podizvajalci (oblikovalec, tiskar)	koledar dogodkov v okviru revije Svet ptic, krajši promocijski koledarji dog. za promocijo v NR	2 polletna koledarja dogodkov objavljena na spletni strani NRŠZ in DOPPS ter v tiskani obliki v

				reviji Svet ptic in v centru za obiskovalce, posamezni dogodki objavljeni na socialnih omrežjih
8.1.3. Testiranje programov in koledarja dogodkov	PP 231321	-	vsaj 1 testna izvedba	1 testna izvedba – glasbeno lutkovna pravljica »Mala bela čaplja«, sept. 2023
8.1.4. Evalvacija programov in raziskave o učinkih programov na vedenje obiskovalcev	PP 231321/ lastna dejavnost	strokovnjaki za evalvacijo in analizo podatkov	vsaj 100 vprašalnikov z analizo podatkov, knjiga vtisov	izpolnjenih 50 vprašalnikov obiskovalcev o poznavanju pravil vedenja v zavarovanih območjih
8.2. Izvajanje in nadgradnja Skupnega vzgojno-izobraževalnega programa				
8.2.1. Delavnice in predstavitve za pedagoško osebje	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 1 predstavitev/ 15-20 udeležencev	izvedena 1 predstavitev/ prisotnih 22 učiteljev (maj 2023)
8.2.2. Izvedba programov za izobraževalne skupine v NRŠZ	lastna dejavnost	ciljne skupine/ študentsko delo	vsaj 2000 udeležencev	2120 udeležencev
8.2.4. Praksa za študente in dijake ustreznih smeri	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 2 študenta	5 študentov iz FAMNIT/ UP
8.2.5. Strokovna pomoč pri raziskovalnem delu mladih	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 2 raziskovalni nalogi	strokovna pomoč pri 3 raziskovalnih nalogah
8.2.6. Dogodki in javne predstavitve mladih	PP 231321	ciljna skupina, (lokalni) deležniki, mediji	vsaj 1 dogodek / 15-20 udeležencev	izvedli 1 dogodek/ prisotnih 15 udeležencev
8.3. Razvoj in priprava učnih pripomočkov ter nakup ustrezne opreme za izobraževanje				
8.3.1. Razvoj in priprava učnih pripomočkov: učni listi in (raziskovalne) beležnice	PP 231321	učitelji	ponatis učnih listov za učence OŠ	ponatis prestavljen v 2024
8.4. Razvoj in priprava fizičnih razstav in interpretacije				
8.4.1. Priprava konceptov in vsebin razstav in drugih interpretativnih gradiv	PP 231321	-	pripravljene vsebine NRŠZ	vsebine dopolnjene z novimi podatki
8.4.2. Izvedba razstav in interpretacije	projektno/ lastna dejavnost	-	v okviru projektnih aktivnosti	ni bilo predvidenih projektnih aktivnosti
8.4.3. Vzdrževanje razstav in interpretacije	PP 231321	-	vzdrževanje in nadomestilo poškodovanih elementov (po potrebi)	ni bilo potrebno
8.5. Razvoj in priprava virtualne, multimedijske in filmske interpretacije				
a) Mobilna aplikacija				
8.5.1. Promocija mobilne aplikacije	lastna dejavnost	-	po potrebi	ni bilo potrebno
8.5.2. Redno vzdrževanje (nadgradnje, posodobitve vsebin)	lastna dejavnost	-	vsaj 1 dopolnitev, posodobitev vsebin po potrebi	ni bilo izvedeno, uporaba platforme za območje NRŠZ se ni uveljavila

8.5.6. Snemanje in produkcija kratkih izobraževalnih filmov	projektno/ lastna dejavnost	produksijska ekipa	1 kratek izobraževalni film/ pogojno	ni bilo izvedeno – premalo lastnih sredstev
c) Spletna kamera in druge vsebine za glavni zaslon				
8.5.9. Priprava tematskih PPT predstavitev za predvajanje na glavnem zaslonu	lastna dejavnost	-	redno dodajanje novih fotografij (možen samo JPG format)	redno dodajanje novih fotografij na glavni zaslon
8.5.10. Priprava dnevnih novic za objavo na glavnem zaslonu in/ali spletni strani/FB (zanimiva opažanja, novosti iz rezervata)	lastna dejavnost	-	vsaj 1 novica tedensko	236 objav na FB, 210 na IG in 78 na spletni strani, redna objava aktualnih fotografij na glavnih zaslonih v centru za obiskovalce
8.5.12. Promocija obiskovanja NR med slepimi in slabovidnimi potenc. obiskovalci	PP 231321/ projektno	obiskovalci	vsaj 1 predstavitev/ 10 udeležencev (pogojno ob pridobitvi projekta)	ni bilo izvedeno
8.6. Priprava ponudbe izdelkov in storitev ter izvedba programov za obiskovalce				
8.6.1. Nabor izdelkov in storitev, ki se bodo dejansko realizirali	lastna dejavnost	-	1 seznam	1 seznam
8.6.2. Naročila izdelave spominkov, promocijskih izdelkov in ostalih prodajnih artiklov	lastna dejavnost	podizvajalci, dobavitelji	obseg glede na fin. možnosti	obseg glede na fin. možnosti
8.6.3. Dogovori z lokalnimi ponudniki za oblikovanje ponudbe hrane, naravi prijaznih lokalnih pridelkov/produktov in storitev ter izvedba dogovorov	lastna dejavnost	lokalni ponudniki	vsaj 2 dogovora	sklenjen 1 dogovor
8.6.4. Redno naročanje, dostave, skladiščenje, vodenje evidenc do postavitve na prodajna mesta	lastna dejavnost	dobavitelji, dostava	obseg glede na fin. možnosti in dogovore	izvedeno glede na fin. možnosti in dogovore
8.6.5. Izvedba vodenj in drugih programov aktivnosti za obiskovalce	lastna dejavnost	ciljne skupine/ študentsko delo	vsaj 3000 udeležencev	3038 udeležencev
8.7. Sprejem, usmerjanje in osnovne storitve za obiskovalce				
8.7.1. Redno delovanje recepcije v času obratovanja centra	lastna dejavnost	honorarni sodelavci/ študentsko delo	redno vsakodnevno delovanje recepcije po otvoritvi centra	redno vsakodnevno delovanje recepcije
8.7.2. Usmerjanje obiskovalcev glede na njihove želje in potrebe	PP 231321	-	vsaj 7000 usmerjenih obiskovalcev	usmerjenih več kot 9000 obiskovalcev
8.7.3. Delovanje okrepčevalnice	lastna dejavnost	-	vsaj 17.000 €	47.083,09 €
8.7.4. Prodaja izdelkov in spominkov v trgovinici	lastna dejavnost	-	vsaj 4.000 €	9.285,81 €

8.7.5. Zavarovanje odgovornosti za obiskovalce	lastna dejavnost	zavarovalnica	1 sklenjena polica	sklenjena 1 polica
8.7.6. Določitev dnevnega maksimuma obiskovalcev in upravljanje obiska za preprečitev prevelikega števila obiskovalcev	PP 231321	-	1 sklop aktivnosti	1 sklop aktivnosti
8.8. Predstavitve NRŠZ izven območja: predstavitve, sejmi, oglaševanje, itd.				
8.8.1. Priprava promocijskih gradiv o NRŠZ (predstavitvena zloženska, letak, vodnik, pingvin, itd)	PP 231321/ lastna dejavnost	podizvajalci (oblikovalci, tiskarji)	vsaj 1 razl. predst. gradivo /pogojno	Izveden ponatis predstavitvene zloženske o NRŠZ v slovenskem, italijanskem, nemškem in angleškem jeziku
8.8.2. Redne predstavitve NRŠZ in programov turističnemu sektorju in lokalnim ciljnim skupinam	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 1 predstavitev/ 20 udeležencev	1 predstavitev na izobraževanju lokalnih turističnih vodnikov Portorožu (marec 2023)/ 26 udeležencev
8.8.3. Sodelovanje na vsebinsko primernih sejmih in lokalnih sejmskih in podobnih predstavitev (npr. s področja narave in prostega časa)	PP 231321	ostala ZO, MNVP, turistični sektor, lokalni organizatorji	vsaj 1 sejem v sodelovanju z ostalimi ZO in MNVP	ni bilo izvedeno
8.8.4. Sodelovanje/ predstavitve na drugih dogodkih, ki se jih udeležujejo ciljne skupine ali mediji	projektno/ lastna dejavnost	organizatorji dogodkov	vsaj 1 udeležba/ 20 udeležencev	predstavitev na stojnici v okviru Tedna mobilnosti (22. 9. 2023) – prisotnih 60 predšolskih in šolskih otrok
8.8.5. Oglaševanje v primernih medijih	projektno/ lastna dejavnost	oglaševalci	po potrebi	ni bilo potrebno
8.9. Usposabljanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov za obiskovalce				
8.9.1. Redno usposabljanje zaposlenih s področja doseganja ciljev in nadgradnje programov, razstav in interpretacije	PP 231321	organizatorji izobraževanj, zun. strokovnjaki	v skladu z objavljenimi usposabljanji	ni bilo ustreznih usposabljanj
8.9.2. Periodično usposabljanje vodnikov (prostovoljce, študentov, vodnikov s turistično licenco za določne ciljne skupine)	lastna dejavnost	ciljne skupine/ vodniki	-	ni bilo ustreznih usposabljanj
8.10. Spodbujanje trajnostne mobilnosti pri dostopu v NRŠZ in omogočanje obiskovanja gibalno oviranim obiskovalcem				

8.10.1. Sodelovanje z MOK za vzpostavitev linije mestnega avt. prometa do vhoda v NRŠZ in uporabo okolju prijaznih avtobusov	projektno/ lastna dejavnost	Občinska uprava MOK/ Direkcija RS za ceste	po potrebi	ni bilo potrebno
8.10.3. Sodelovanje s Kolesarsko mrežo Obala za vzpodbujanje dostopa do NRŠZ s kolesi	PP 231321	kolesarska mreža Obala	vsaj 1 sestanek/ zabeležka	ustna komunikacija

Cilj 9: Vzpostavljjanje, nadgrajevanje in vzdrževanje infrastrukture za obisk in upravljanje

Infrastruktura za obisk in upravljanje je namenjena:

- sprejemu, dobremu počutju, izobraževanju in ozaveščanju obiskovalcev,
- interpretaciji narave,
- zmanjšanju motenj z zagotavljanjem ustrezno zastrtih razgledišč,
- varnosti obiskovalcev, zaposlenih in pašne živine,
- zagotavljanju primernih pogojev za upravljanje rezervata z ustreznimi prostori za osebje upravljavca.

Osrednji del nalog po zgraditvi infrastrukture za obisk in upravljanje naravnega rezervata je povezan z dnevnim obratovanjem in vzdrževanjem objektov ter dopolnitvijo krajinske ureditve in dodatnimi ureditvami v in ob objektih, ki so se izkazale za nujne.

V skladu z Navodili za obratovanje in vzdrževanje objektov (NOV) – elektro instalacije (ERDADO, 2015) smo, v okviru rednega vzdrževanja v letu 2023, na Centru za obiskovalce opravili meritve električnih instalacij, meritve na strelvodni zaščiti ter izvedli pregled varnostne razsvetljave z označevanjem luči in tokokrogov. Skladno z NOV smo obnovili tudi Potrdili o brezhibnem delovanju vgrajenega sistema aktivne zaščite in sicer: sistema odkrivanja in javljanja požarov ter varnostne razsvetljave.

Skupaj z MNVP smo nadaljevali s koordinacijo in vsebinskim sodelovanjem za izvedbo javnih naročil ter drugih aktivnostih za odpravo še zadnjih napak na novozgrajenih objektih v NRŠZ, ki so predmet unovčenja bančne garancije vodilnemu izvajalcu del. Postopke javnega naročanja za sanacijo nadstrešnice z zeleno streho na opazovalnici 10 je vodil MNVP. Postopki do konca leta 2023 še niso bili uspešno zaključeni.

Veliko upravljaljskih aktivnosti je bilo tudi v letu 2023 povezanih z vzdrževanjem poti in drugih površin, na katerih se zadržujejo obiskovalci. Strojna dela je zaradi precejšnje frekventnosti obiska težko opravljati s traktorjem, pa tudi vožnja z njim po poti za obiskovalce v NRŠZ ni primerna. Primerna rešitev za te potrebe je uporaba električnega delovnega vozila, s čimer sledimo tudi cilju spodbujanja trajnostne mobilnosti na zavarovanem območju.

V skladu s Programom in finančnim načrtom dela NRŠZ za leto 2023 in pogodbo št. 2550-23-311011 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe, smo postajališče za avtobuse opremili z verižno zapornico ter zaprli tri parkirne prostore za avtobuse, ki so zdaj na voljo le ob predhodni najavi in rezervaciji termina za izobraževalne in druge organizirane skupine, ki se udeležijo vodenih ogledov naravnega rezervata ob obveznem vodenju s strani strokovnih delavcev upravljavca. Hkrati smo izvedli tudi zamenjavo polnilnice za električna vozila ter nadgradnjo obstoječih cestnih zapornic z možnostjo plačevanja parkirnine s plačilno kartico preko POS terminala. Aktivacijo sistema za brezstično plačevanje parkirnine s plačilnimi karticami načrtujemo v prvem tromesečju leta 2024.

Tudi v letu 2023 smo v bližini centra za obiskovalce in hleva z oboro nadaljevali z zasaditvami in urejanjem okolice. Na območju pod bertoško vpadnico smo z košnjo, baliranjem in odstranjevanjem biomase nadaljevali

z zasaditvijo trajnic ter vnosom semen rastlinskih vrst, ki so vezane na oligotrofne suhe travnike. Ob mlakah v neposredni bližini centra za obiskovalce smo opravili čiščenje zarasti, nadaljevali z odstranjevanjem TVR in nadaljevali z vnosom semen žabarke. Skladno z aktivnostmi varstva prostoživečih opraševalcev smo nadaljevali z zasajevanjem medonosnih rastlin z namenom izboljšanja pogojev za opraševalce. V sodelovanju z Obalnim čebelarškim društvom Koper smo v marcu 2023, ob Dnevu sajenja medovitih rastlin, posadili 130 sadik avtohtonih medovitih dreves, kot so divja jablana (lesnika), divja hruška (drobnica), divja češnja, gorski in ostrolistni javor, lipa in pravi kostanj.

V januarju 2023 smo v skladu s pogodbo o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe ter Aneksu št. 1 k pogodbi 2550-22-311011, izvedli nakup električnega delovnega vozila s tovornim prostorom (kesonom) s hidravliko, ki je nujno potreben za odvoz rastlinskega materiala, ki nastaja pri odstranjevanju TVR ter pri vzdrževanju poti (dovažanje in posipanje materiala za popravilo poti) in ostalih opravilih.

Preglednica 8: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 9

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Uresničeni kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
9.1 Gradnja vseh objektov skladno s projektno dokumentacijo in pridobljenim gradb.dov.				
9.1.3. Krajinska ureditev območij okoli objektov (zasaditve in druge ureditve skladne z varstvenimi in razvojnimi cilji NR)	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	nadaljevanje zasajevanja grmovnih in drevesnih vrst, košnja zelenic, urejanje površin s trajnicami, ureditev njive z žitnimi pleveli	izvedeno, zasajenih 70 sadik trajnic in grmovnic, vnesena semena gradnikov polsuhih travnikov, vzdrževanje njive z redkimi žitnimi pleveli
9.1.4. Nadgradnja vrat na vstopu/izstopu na/iz učne poti z vstopnimi portali in računalniško kontrolo dostopa	PP 231758 - SPS		nadgradnja obstoječih zapornic s sistemom brezstičnega plačila, nadgradnja parkirišča s sistemom za boljši nadzor prometa na postajališču za avtobuse, postavitve nove polnilnice za električna vozila	izvedeno v celoti
9.3. Pridobitev uporabnega dovoljenja, tehnični pregled				
9.3.2. Odprava pomanjkljivosti s strani izvajalcev	MNVP – PP 231156 – unovčene bančne garancije-Škocjanski zatok	zunanj izvajalec	vsebinsko sodelovanje z MNVP pri postopku javnega naročila ter nadstrežnice na opazovalnici 10 in drugih obrtniških del na centru za obiskovalce	še ni izvedeno, v kolikor bodo postopki javnega naročila, ki jih vodo MNVP uspešno zaključeni, izvedbo pričakujemo v prvi polovici leta 2024
9.4. Redno vzdrževanje objektov v skladu s PID in POV				
9.4.1. Redno tekoče vzdrževanje objektov	PP 231321/ lastna dejavnost	-	redno opravljena vsa vzdrževanja in pregledi skladno z NOV, vodeni dnevnik, obnovitev potrdil (sistema odkrivanja in javljanja požarov ter varnostne razsvetljave, izvedba zaščite tal	izvedeno v celoti v skladu z NOV, vodeni dnevnik, obnovitev potrdil, izvedena zaščita tal v 1. nadstropju centra za obiskovalce

9.4.2. Investicijsko vzdrževanje objektov	PP 231321/ prihodki od uporabe parkirišča	zunanjizvajalec	priprava projekta in popisa del za sanacijo razglednih ploščadi in pokritih teras, vzdrževanje parkirišča	ni bilo izvedeno
9.5. Dnevno obratovanje in upravljanje objektov				
9.5.1. Zagotovitev dostopnosti objektov za obiskovalce in druge ciljne skupine med obratovalnim časom (vključeni osn. stroški: elektrika, voda, kanalizacija, odvoz odpadkov, ogrevanje in hlajenje)	PP 231321/ PP 231758 - SPS	-	redno vzdrževanje (osnovni stroški)	izvedeno redno vzdrževanje
9.5.2. Zavarovanje in varovanje objektov in premoženja	PP 231321	zavarovalnica	1 zavarovalna polica, urejeno varovanje	1 polica za zavarovanje objektov, urejeno varovanje (Sintal)
9.5.3. Redno čiščenje vseh objektov kot tudi posebnih površin	PP 231321	podizvajalci	redno dnevno čiščenje WC-jev ter občasno generalno čiščenje centra in opazovalnic	redno dnevno čiščenje sanitarij in generalno čiščenje centra 1 x mesečno – podizvajalec (jan – marec in jun-nov); ostala čiščenja opravljali zaposleni po potrebi

Cilj 10: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Splošne naloge v okviru cilja 10 so podporne narave ter obsegajo naloge in aktivnosti za učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela, financiranje, komuniciranje in sodelovanje v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja ter izvedbo drugih upravljavskih nalog v skladu z Uredbo o NRŠZ, Uredbo o načrtu upravljanja NRŠZ za obdobje 2015–2024, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in Zakonom o ohranjanju narave. Poleg temeljnih nalog s področja poslovanja, organizacije dela in pridobivanja zadostnih finančnih sredstev za izvedbo upravljanja NRŠZ in vseh s tem povezanih aktivnosti je v tem cilju vključeno tudi sodelovanje v vzpostavljenih nacionalnih in mednarodnih partnerstvih, ki je že v preteklosti prinašalo pozitivne vplive na učinkovitost upravljanja, npr. AdriaWet, BirdLife International (BLI), Wetlands Link International (WLI), Parki dinarskega loka (DAP), Skupnost naravnih parkov Slovenije itd., pa tudi sodelovanje s pristojnim ministrstvom, organi v sestavi in Zavodom RS za varstvo narave. Tudi v 2023 smo nadaljevali z dobrim sodelovanjem v Skupnosti naravnih parkov Slovenije, tako na področju izobraževalnih in ozaveščevalnih aktivnosti kot tudi vseh ostalih aktivnostih s področja upravljanja - junija 2023 smo zaključili z izobraževalnimi aktivnostmi, ki so v šolskem letu 2022/2023 potekale na temo: Pernati svet ptic (sodelovalo je 5 OŠ iz Obalno-kraške regije; skupno 57 učencev od 5. do 9. razreda).

Na področju komuniciranja in stikov z javnostmi so poleg stalnega zagotavljanja dostopa do informacij o NRŠZ v načrtu predvsem redno delo z mediji, organizacija in izvedba dogodkov kot tudi posodabljanje, vzdrževanje in nadgradnja glavnih komunikacijskih poti, kot so spletna stran, Facebook in Instagram.

Preglednica 9: Prikaz izvedenih nalog in aktivnosti z doseženimi kazalniki/ rezultati za cilj 10

Naloge in aktivnosti	Vir financiranja	Sodelujoči	Načrtovani kvantitativni kazalnik/rezultat 2023	Uresničeni kvantitativni kazalnik/rezultat 2023
10.1 Naloge za učinkovito in pregledno poslovanje				

10.1.1. Priprava predlogov letnih programov dela na podlagi NU	PP 231321	Odbor	1 odobren letni program dela in finančni načrt	1 odobren letni program dela in finančni načrt NRŠZ z dopolnitvami
10.1.2. Priprava letnih in drugih poročil o delu	PP 231321	Odbor	1 odobreno letno poročilo	1 odobreno letno vsebinsko in finančno poročilo NRŠZ z dopolnitvami
10.1.3. Spremljanje izvajanja načrta upravljanja s pripravo sprememb načrta po potrebi	PP 231321	strokovni zavod	del letnega poročila	doseganje kazalnikov v letnem poročilu
10.1.5. Zagotavljanje pogojev za delovanje odbora za naravni rezervat	PP 231321	Odbor	vsaj 2 seji/ 3-4 sklepi	2 seji Odbora/ 6 sklepov
10.1.6. Poslovna administracija (vključeni letni stroški tel., poština, drobní inventar, pis. material itd.)	PP 231321/ lastna dejavnost	-	popoln arhiv	popoln arhiv
10.2. Naloge za učinkovito in pregledno organizacijo dela				
10.2.1. Zaposlovanje ustreznih kadrov (redno in honorarno zaposleni)	PP 231321	-	8,05 FTE redno zaposlenih, 0,53 FTE honorarnih sodelavcev	7,8 FTE zaposleni, 1,46 honorarni sod.
10.2.2. Aktivno vključevanje prostovoljcev v upravljalvske aktivnosti	PP 231321/ lastna dejavnost	prostovoljci	5 prostovoljcev/ 90 prostovoljnih ur	18 prostovoljcev/ 90 prostovoljnih ur
10.2.3. Redno izobraževanje zaposlenih in prostovoljcev na njihovih področjih dela	PP 231321	organizatorji izobraževanj, strokovnjaki	vsaj 1 izobraževanje	ni bilo ustreznih izobraževanj
10.2.4. Redni koordinacijski sestanki/ kolegiji ekipe NRŠZ	PP 231321	-	redni tedenski kolegiji	izvedenih 5 kolegijev
10.2.5. Vodenje in koordinacija ekipe NRŠZ	PP 231321	-	vsaj 20 komunikacij/ zabeležk	redni sestanki in komunikacija/ 20 zabeležk
10.2.6. Stroški poti za izvedbo nalog	PP 231321	-	ca. 80 nalogov	50 potnih nalogov
10.2.7. Nakup opreme za delo zaposlenih (računalniki, tiskalniki, telefoni itd.)	lastna dejavnost	-	multifunkcijski tiskalnik	multifunkcijski tiskalnik RICOH + podstavki in 2 zunanja diska
10.3. Naloge za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja NRŠZ				
10.3.1. Usklajevanje rednega financiranja iz državnega proračuna na podlagi potrjenega NU in letnih programov dela	PP 231321	Odbor, ministrstvo	-	253.000,00 €
10.3.2. Lastni prihodki upravljavca naravnega rezervata skladno z Uredbo o NRŠZ	lastni prihodki	-	ca. 15.000 €	75.681,24 €

10.3.3. Učinkovito pridobivanje sredstev iz lokalnih, državnih in mednarodnih skladov, ustanov ali organizacij ter mednarodnih programov pomoči	-	-	ca. 2.000 €	179. 496,73 €
10.3.4. Priprava projektnih vlog, projektne in druge dokumentacije, sklepanje primernih partnerstev ter vodenje potrjenih projektov	PP 231321	-	vsaj 1 vloga, v kolikor bodo objavljeni primerni razpisi	oddani 2 projektni vlogi (razpis MOK in Horizon Europe)
10.3.5. Zagotavljanje finančne preglednosti s sistemom analitičnega računovodstva (ločena stroškovna mesta) in ločevanjem prihodkov in odhodkov na podlagi ZPFOLERD	PP 231321	zunanje računovodstvo	mesečni izpisi konto kartic/ 1 letno poročilo	mesečni izpisi konto kartic/ 1 letno poročilo
10.3.6. Finančno vodenje in administracija	PP 231321	zunanje računovodstvo	arhiv	arhiv
10.4. Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja NRŠZ (npr. Skupnost ZO, Adriawet, BirdLife, WLI, DAP) in vključevanje v nove povezave				
10.4.1. Sodelovanje v in periodično vodenje Skupnosti ZO Slovenije	PP 231321	upravljavci ZO	vsaj 3 zabeleške, 1 skupni produkt (nagrada igra)	6 zabeležk in 1 skupni produkt (nagrada igra)
10.4.3. Izmenjava izkušenj na nacionalni in mednarodni ravni	PP 231321	sorodne organizacije	vsaj 5 komunikacij/ zabeležk	redna izmenjava izkušenj v okviru MedWet, EGB in Tour de Valat
10.4.4. Sodelovanje v Nacionalnem odboru Ramsarske konvencije in kot nacionalni predstavnik Odbora Wetlands International	PP 231321	ostali sodelujoči	3 zabeleške, glasovanje WLI	redno sodelovanje v WLI in nacionalnem Odboru Ramsarske konvencije
10.4.5. Vključevanje v nove povezave, namenjene izmenjavi znanj in izkušenj oziroma s pričakovanimi pozitivnimi učinki na upravljanje NRŠZ	PP 231321/ lastna	sorodne organizacije	članstvo LAS Istre, nakup 2 defibrilatorjev (izveden dobrodelni dogodek z društvom Humanitarček v juliju 2022)	podaljšano članstvo LAS, nakup in postavitve 2 defibrilatorjev prestavljen v 2024
10.5. Sodelovanje z pristojnim ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom				
10.5.1. Redno sodelovanje s strokovnimi službami in odg. predstavniki okoljskega ministrstva	PP 231321	MNVP	10 komunikacij/ zabeležk	več kot 20 komunikacij s predstavniki MNVP in ZRSVN

10.5.2. Sodelovanje z ARSO na področju lastninjenja zemljišč v NRŠZ	-	ARSO (MOPE)	komunikacija po potrebi	občasna komunikacija
10.5.3. Sodelovanje s strokovnim zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic, pogojev in soglasij ter drugih skupnih aktivnostih	PP 231321	strokovni zavod	vsaj 5 komunikacij/ zabeležk (po potrebi)	3 komunikacije/ 3 zabeležke
10.6. Druge naloge v skladu z Uredbo o NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON				
10.6.1. Presoja skladnosti z določili NU in obveščanje prijaviteljev za ravnanja iz 11., 13., 17. in 22. točke 6. člena uredbe (varstveni režim)	PP 231321	prijavitelji	po potrebi	ni bilo potrebno
10.6.2. Sodelovanje z izvajalci javnih služb in usklajevanje terminskih načrtov in drugih pogojev za dovoljena ravnanja znotraj meja NRŠZ (izdaja pisnih izjav)	PP 231321	izvajalci javnih služb	po potrebi	redna komunikacija in usklajevanje z rečnim nadzornikom VGP Drava Ptuj in DRSV
10.6.3. Priprava mnenj in strokovnih gradiv po potrebi	PP 231321	strokovni zavod	po potrebi	ni bilo potrebno
10.6.4. Druge aktivnosti v zvezi z upravljanjem zemljišč, objektov in naprav v lasti države	PP 231321	MNVP z organi v sestavi	po potrebi	ni bilo potrebno
10.7. Delo z mediji in dogodki				
10.7.1. Priprava sporočil za javnost	PP 231321	-	vsaj 1 sporočilo za javnost	pripravljeno 1 sporočilo za javnost (projekt POSEIDONE)
10.7.2. Organizacija novinarskih konferenc	projektno	mediji	1 novinarska konferenca (projekt ReCo)	novinarska konferenca predstavljena na leto 2024
10.7.4. Drugi dogodki (za medije in povabljeni), okoljski dnevi	PP 231321	-	vsaj 2 dogodka, vsaj 15 udeležencev na dogodek	organiziranih 7 dogodkov (skupno prisotnih 183 udeležencev)
10.7.5. Spremljanje in analiziranje objav v medijih	PP 231321	zunanj izvajalec	vsaj 50 objav, vsaj 1 analiza	129 objav/1 analiza
10.8. Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani				
10.8.1. Priprava in objava novic	PP 231321	-	vsaj 1 novica na mesec	pripravljenih in objavljenih skupno 78 objav
10.8.2. Priprava in objava novih poglavij, odstrani npr.: metulji, hrošči, kačji pastirji, sladkovodne rastline...	PP 231321	-	vsaj 1 novo poglavje	pripravljenih in objavljenih 2 novi odstrani (projekt ReCo in projekt POSEIDONE) ter ustrezne odstrani (mediji, rezultati)
10.8.3. Posodabljanje in dopolnitve objavljenih vsebin	PP 231321	-	vsaj 1 posodobitev v smeri manj besedila in več grafičnih/slikovnih prikazov	redno posodabljanje in objavljanje vseh informacij na spletni strani
10.8.4. Oblikovana prenova spletne strani	lastna dejavnost	-	sofinanc. plačila domene DOPPS spletne strani, zaključek	izvedeno sofinanciranje plačila domene DOPPS

			oblikovne prenovе in posodobitve spletne strani, prilagoditev za uporabo na pametnih tel. in tabličnih rač.	spletne strani, (zaključek prenove predstavljen zaradi tehničnih težav in pomanjkanja lastnih sredstev)
10.9. Facebook, Instagram				
10.9.1. Promocija FB strani (www.facebook.com/skoc janskizatok)	PP 231321	-	preseči 4600 všečkov na strani	4946 všečkov Facebook strani/profila, promocija preko spletne in Instagram strani ter revije Svet ptic
10.9.2. Priprava in objava novic (FB in Instagram, po objavi profila)	PP 231321	-	vsaj 1 novica na teden	236 objav na FB in 210 objav na Instagram strani
10.9.3. Priprava in objava fotografij/tematskih albumov (FB profil)	PP 231321	-	vsaj 1 album fotografij	objavljen 1 nov fotoalbum
10.9.4. Oblikovanje in objava Twitter profila	PP 231321	-	-	-
10.9.5. Promocija Instagram/Twitter profila	PP 231321	-	promocija Instagram profila, po potrebi	promocija Instagram profila preko spletne in FB strani
10.10 Skupne PR naloge/aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji				
10.10.1. Urejanje spletne strani Skupnosti ZO - www.parkislovenije.si	PP 231321	upravljavci ZO	predstavitev NRŠZ na spletni strani Naravni parki Slovenije, posredovanje posodobitev	redno javljanje informacij in fotografij za posodobitev tekstov na spletni strani Naravni parki Slovenije
10.11. Zagotavljanje dostopa do informacij o NRŠZ				
10.11.1. Vodenje arhiva vseh informacij o NRŠZ	PP 231321	-	2 arhiva	vodenje kataloga, arhiva v slovenski in italijanski jezikovni različici
10.11.2. Objavljanje relevantnih informacij na spletni strani	PP 231321	-	redne dopolnitve kataloga (letni programi in poročila, seje odbora)	redno dopolnjevanje in posodabljanje seznama informacij
10.11.3. Zagotavljanje dostopa do informacij za bolj zainteresirane posameznike/ skupine	PP 231321	-	glede na povpraševanje	2 prošnji in zagotovljene informacije, vodenje evidence prošenj

4 PREDSTAVITEV PROJEKTOV, KI SO ZAKLJUČENI, V TEKU IN PRIPRAVI V LETU 2023

4.1. ZAKLJUČENI PROJEKTI

- **Projekt LAS ISTRE »Čez slani travnik«** (Evropski sklad za regionalni razvoj ESRR 2021, vodilni partner: Občina Ankaran), zaključek projekta je bil 1. 3. 2023:
 - o v obdobju od 1. 1. do 1. 3. 2023 smo pripravili in natisnili zgibanko o slanem travniku (v treh jezikovnih različicah – slo, it in ang) in pripravili zaključno poročilo ter zadnji zahtevek za stroške.
 - o 16. 5. 2023 smo sodelovali na tiskovni konferenci projekta, ki je potekala v prostorih Občine Ankaran.
- **Projekt MO KOPER** – Sofinanciranje projektov društev in drugih ustanov, katerih delovanje spodbuja promocijo varstva okolja v Mestni občini Koper – izvedene 3 ozaveščevalne aktivnosti. Trajanje projekta od 10. 3. do 15. 11. 2023.

4.2. PROJEKTI V TEKU

- **Projekt LIFE FOR SEEDS** – »Ohranjanje prioriternih travniških habitatnih tipov v Sloveniji z vzpostavitvijo semenske banke in obnovo in situ«. Projekt se je začel 1. 9. 2021 in bo trajal do 31. 12. 2026. Sofinancerji projekta so: Evropska unija - program LIFE, Ministrstvo Republike Slovenije za naravne vire in prostor, Sigrid Rausing Trust in Ministrstvo Republike Slovenije za javno upravo. NRŠZ v projektu sodeluje kot projektno območje za replikacijo in prenos (akcija E3), v okviru katere bomo z uporabo mešanice lokalnih avtohtonih semen obnovili oziroma vzpostavili 2,4ha habitatnega tipa »Sredozemski vlažni travniki z visokim steblikovjem *Molinio-Holoschoenion*« (Natura 2000 koda 6420) in 1,8ha habitatnega tipa »Vzhodna submediteranska suha travišča (*Scorzoneratalia villosae*)« (Natura 2000 koda 62A0). V prvi polovici leta 2023 je bil v okviru projekta izveden nakup zgrabljalnika in balirke.
- **Projekt ReCo** - »Restoring degraded eco-systems along the Green Belt to improve biodiversity and ecological connectivity« - Restore to Connect (Program Interreg Srednja Evropa 2021-2027). Splošen cilj projekta je ohranjanje biotske raznovrstnosti in izboljšanje varstva narave v Srednji Evropi, širjenje mreženja in sodelovanja ter izboljšanje ekološke povezanosti med zavarovanimi območji vzdolž srednjeevropskega zelenega pasu (CE EGB). Vodilni partner je BUND Naturschutz Bayern e.V. - BUND Department Green Belt (DE), partnerji pa poleg DOPPS še National Park Thayatal (AT), University Vienna, Division of Conservation Biology, Vegetation and Landscape Ecology (AT), Governmental Organisation in the State of Bavaria (DE), Spolek Ametyst (CZ), Institute Silva Tarouca (CZ), Green Federation GAJA (PL), Complex of Pomeranian Landscape Parks (PL) in Občina Staranzano (I). Začetek projekta 1. 3. 2023 in trajanje 36 mesecev. Proračun DOPPS za aktivnosti, povezane z NRŠZ, znaša 179.578,00 €, od česar je iz ESRR sredstev zagotovljeno 80% (143.662,40 €), lastno sofinanciranje pa znaša 20% (35.915,60 €). Za sofinanciranje lastnega deleža v evropskih projektih bomo na MJU (takoj po objavi razpisa) oddali prijavo v letu 2024.

Izvedene aktivnosti v 2023:

- o v marcu izvedena pilotna akcija na območju lagune NRŠZ z izkopom in transportom 710 m³ lagunskega sedimenta za oblikovanje treh manjših otočkov za razrast halofitov z namenom povečanja Natura 2000 habitatov ter gnezdenja ciljnih Natura 2000 vrst ptic NRŠZ na tem območju,
- o 28. 3. 2023 je preko spletne platforme potekal uvodni sestanek (Kick Off srečanje),
- o izvedene vse administrativne zadeve glede podpisa partnerske pogodbe, vzpostavljene komunikacijske aktivnosti in razdelitev dela v okviru projektne ekipe,
- o redna udeležba na mesečnih projektnih sestankih (poročanje, usklajevanje, reševanje problemov),

- udeležba na študijski ekskurziji v CZ – ogled prvega pilotnega območja: Jeseníky, Josefovské louky in Milovice ter izdelano poročilo o pridobljenih izkušnjah (od 31. 5. do 2. 6. 2023),
 - priprava 3 skupnih publikacij: »Best practices in enhancing biodiversity by restoration« (izroček: D.1.1.1), »Experiences from study visits« (Deliverable: D.1.1.2) in »ReCo project in action! Six Pilot Regions along European Green Belt« (Deliverable: D.2.1.1),
 - opredelitev meja NRŠZ pilotne akcije (pod vodstvom in podporo partnerja UNIVIE (A) in VUKOZ (CZ)) ter predložitev .shp podatkov za pripravo zemljevidov,
 - ustanovitev in sodelovanje v 2 skupnih pilotnih skupinah »Habiti in »Vrste« in sprejetje skupne metodologije za izvajanje in evalvacijo pilotnih akcij,
 - priprava prispevka o študijskem obisku za revijo Svet ptic in novic o poteku projekta,
 - organizacija in izvedba 2. partnerskega sestanka v Kopru (november 2023),
 - priprava in oddaja 1. projektnega poročila ter zahtevka za povračilo stroškov.
- **Projekt POSEIDONE - Promocija zelene in modre infrastrukture za nov okoljski razvoj** (Program Interreg VI-A Italia - Slovenija 2021-2027). Vodilni partner je organizacija VeGAL – Lokalna akcijska skupina Zahodne Benečije iz Italije, partnerji pa poleg DOPPS še Dežela Benečija-Direktorat za turizem, Oddelek za regionalno strategijo za biotsko raznovrstnost in parke (IT), Konzorcij za melioracijo vzhodne Benečije (IT), CORILA, Konzorcij za koordinacijo raziskovalne dejavnosti v Beneški laguni (IT), Občina Staranzano (IT), Fundacija WWF Italija, Zavarovano morsko območje Miramare (IT), Regionalni razvojni center Koper, Javni zavod Krajinski park Strunjan, Občina Ankarani-Ancarano in Krajinski park Debeli rtič, Znanstveno-raziskovalno središče Koper in Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica. Trajanje projekta je 36 mesecev in sicer od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2025. Proračun DOPPS za aktivnosti, povezane z NRŠZ, znaša 312.500,00 €, od česar je iz ESRR sredstev zagotovljeno 80% (250.000,00 €), lastno sofinanciranje pa znaša 20% (62.500,00 €). Za sofinanciranje lastnega deleža v evropskih projektih bomo na MJU (takoj po objavi razpisa) oddali prijavo v letu 2024.

Izvedene aktivnosti v 2023:

- priprava in oddaja projektne prijave v februarju,
- v januarju in februarju 2023 opravljena pilotna akcija z nadvišanjem in oblikovanjem novih habitatov v lagunarnem delu naravnega rezervata (oblikovanje 1,2 ha z izkopom in vgradnjo 3.308 m³ lagunskega sedimenta) z namenom povečanja Natura 2000 habitatov ter gnezdenja ciljnih Natura 2000 vrst ptic NRŠZ na tem območju,
- izvedene vse administrativne zadeve glede podpisa partnerske pogodbe, vzpostavljene komunikacijske aktivnosti, vključno z izdelavo projektne podstrani in vzpostavitev projektne ekipe,
- priprava obvestila za medije o začetku projekta,
- 12. junija 2023 izvedeno prvo srečanje partnerjev projekta v Benetkah (Kick Off srečanje),
- sodelovanje s partnerjem CORILA pri pripravi dokumenta: »Metodologija izvajanja delovnega paketa 1 in načrt spremljanja izvedenih pilotnih akcij«,
- sodelovanje in usklajevanje s projektnim partnerjem WWF pri pripravi dokumenta »Shared Ornithological Monitoring Proposal«, ki je osnova za dokument D.1.2.2 »Poročilo o rezultatih analize in spremljanja čezmejne biotske raznovrstnosti«,
- začetek skupnega monitoringa ptic na območju NRŠZ,
- sodelovanje pri izvedbi komunikacijskih in ozaveševalnih aktivnostih projekta – priprava novic za socialna omrežja in revijo Svet ptic,
- priprava ter oddaja prvega projektnega poročila ter zahtevka za povračilo stroškov.

4.3. PROJEKTI V PRIPRAVI

- 28. marca 2023 smo oddali prijavo projekta z akronimom CONCUR na razpis HORIZON EUROPE-CL6-2023-BIODIV01, kjer smo bili vključeni kot partnerji – prijava projekta na žalost ni bil uspešna.

5 FINANČNO POROČILO

Finančno poročilo vsebuje povzetek planiranih in realiziranih stroškov in virov financiranja za izvedbo programa dela NRŠZ v letu 2023 v skladu s sledečimi dokumenti:

- Pogodba št. 2550-23-330007 o financiranju upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok z dne 4. 1. 2023,
- Aneks št. 1 k pogodbi št. 2550-23-330007 o financiranju upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok z dne 6. 4. 2023,
- Aneks št. 2 k pogodbi št. 2550-23-330007 o financiranju upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok z dne 21. 10. 2023,
- Pogodba št. 2550-22-311011 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti tin trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe z dne 14. 3. 2022,
- Aneks št. 1 k pogodbi št. 2550-22-311011 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti tin trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe z dne 26. 10. 2022,
- Pogodba št. 2550-23-311011 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe z dne 17. 5. 2023,
- Aneks št. 1 k pogodbi št. 2550-23-311011 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostne mobilnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe z dne 21. 10. 2023.

Na prihodkovni strani so v preglednici 11 opredeljeni vsi viri, iz katerih smo pokrivali stroške izvedbe programa dela v letu 2023, ločeno za stroške, nastale pri upravljavcu ter stroške ministrstva. V preglednici 12 pa ločeno prikazujemo še realizacijo stroškov, financiranih iz sredstev SPS.

V letu 2023 je bilo s strani upravljavca skupno realiziranih 851.787,72 € stroškov od načrtovanih 833.307,61 €. Poleg stroškov upravljavca je bilo v letu 2023 predvidenih tudi 8.903,48 € stroškov ministrstva z naslova unovčenja bančne garancije, vendar se je odprava napak na objektih zamaknila v leto 2024. Na proračunski postavki 231321 smo počrpali vsa razpoložljiva sredstva, ki so v 2023 znašala 253.000,00 €, tudi črpanje sredstev iz PP 231758 (SPS) je bilo skoraj 100 %. Nekoliko več od predvidenega je bilo vložka lastnih sredstev z naslova tržne dejavnosti NRŠZ. V postavko lastnih sredstev je vključena tudi poravnava škode v višini 12.037,60 €, ki smo jo od zavarovalnice prejeli za popravilo nastale škode na zaporničnem sistemu in kovinski konstrukciji na parkirišču. Prav zaradi popravila zaporničnega sistema in kasneje tudi nadgradnjo le-tega z možnostjo kartičnega plačila, je bilo parkirišče aktivirano šele v letu 2024, zato prihodka z naslova uporabe parkirišča ni bilo. Naloge urejanja infrastrukture, obiska in ozaveščanja javnosti so letos predstavljale 38,5 % vseh realiziranih sredstev, medtem ko so varstvene, upravljavske in nadzorne naloge predstavljale 61,5 % porabe.

Tako kot v predhodnih letih smo tudi v 2023 bili uspešni pri pridobivanju sredstev z občinskega proračuna MOK in sicer v vrednosti 880,00 €, zaključil pa se je tudi projekt LAS Istre »Čez slani travnik« z Občino Ankaran v vrednosti 2.183,57 €. Pri projektih iz programa Interreg: ReCo in POSEIDONE ter programa LIFE: LIFE for Seeds prikazujemo v programu dela in poročilu zgolj stroške vezane na plače (več v točki 4).

Na podlagi Zakona o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti (Uradni list RS, št. 53/2007) vodimo odhodke in prihodke iz opravljanja dejavnosti javne službe upravljanja NRŠZ na posebnih stroškovnih mestih v skladu s sodili, revidiranimi in s strani revizorke Milene Gorjup s.p. in potrjenimi v Revizijskem poročilu o preveritvi objektivne upravičenosti sodil z dne 28. 02. 2008.

Preglednica 10: Primerjava planiranih in realiziranih stroškov upravljavca za izvedbo programa dela NRŠZ v letu 2023

Cilji	1. Programski, materialni in investicijski stroški - <i>plan</i>	1. Programski, materialni in investicijski stroški - <i>realizacija</i>	2. Stroški delovnih ur zaposlenih po vsebinskih sklopih ciljev - <i>plan</i>	2. Stroški delovnih ur zaposlenih po vsebinskih sklopih ciljev - <i>realizacija</i>
Varstveni cilji:				
Cilj 1	57.550,00 €	56.497,35 €		
Cilj 2	351.268,20 €	353.010,67 €		
Cilj 3	12.750,00 €	10.527,70 €		
Cilj 4	0,00 €	0,00 €		
Cilj 5	18.680,00 €	7.477,96 €		
Cilj 6	200,00 €	131,76 €		
Cilj 7	1.711,00 €	1.435,77 €		
SKUPAJ - stroški varstvenih ciljev:	442.159,20 €	429.081,21 €	74.798,70 €	65.957,66 €
Cilji povezani z urejanjem infrastrukture, obiska, osveščanjem javnosti in podpora:				
Cilj 8	19.300,00 €	28.832,32 €		
Cilj 9	143.940,89 €	141.336,01 €		
Cilj 10	22.094,00 €	25.097,98 €		
SKUPAJ - stroški infrastrukture, obiska in osveščanja, splošne podporne akt.:	185.334,89 €	195.266,31 €	139.918,30 €	161.482,54 €
Stroški po kategorijah:				
Programski in mat. stroški	534.839,86 €	528.218,86 €		
Zaloge/stroški prodajnih artiklov (cilj 8)	10.500,00 €	5.399,38 €		
Stroški investicij, opreme in inv. vzdrževanja	82.154,23 €	90.729,28 €		
Stroški dela			214.717,00 €	227.440,20 €
SKUPAJ	627.494,09 €	624.347,52 €	214.717,00 €	227.440,20 €

Preglednica 11: Primerjava planiranih in realiziranih virov za izvedbo programa dela NRŠZ v letu 2023

Viri financiranja	Načrtovani zneski	Realizirani zneski
1. stroški upravljavca:		
Proračunska postavka 231321	253.000,00 €	253.000,00 €
PP 231758 Sklad za podnebne spremembe	345.329,61 €	343.609,75 €
Lastni prihodki upravljavca	43.900,00 €	75.681,24 €
Prihodek od uporabe parkirišča	2.000,00 €	0,00 €
Projekt LIFE FOR SEEDS*	20.000,00 €	22.100,00 €
Projekt Interreg POSEIDONE	118.520,00 €	116.839,63 €
Projekt Interreg ReCo	50.558,00 €	37.493,53 €
Sredstva občinskega proračuna MO Koper	- €	880,00 €
Projekt Las Istre »Čez slani travnik«	- €	2.183,57 €
SKUPAJ VIRI FINANCIRANJA STROŠKOV UPRAVLJAVCA	833.307,61 €	851.787,72 €
2. stroški ministrstva:		
PP 231156–unovčene bančne garancije-Škocjanski zatok (odprava preostalih napak na objektih in ureditvah)	8.903,48 €	- €
SKUPAJ VIRI FINANCIRANJA STROŠKOV MINISTRSTVA	8.903,48 €	- €

*Opomba:

Preglednica 12: Prikaz planiranih in realiziranih stroškov za ukrepe, financirane iz SPS v letu 2023

Vrsta stroška: aktivnost po programu in opis	Predvidena vrednost po programu dela	Realizacija
1.2.1. Čiščenje dovodnih jarkov	436,41 €	0,00 €
2.3.1. Izdelava projektne dokumentacije vključno z nadzorom nad izvedbo del in izvedba ureditve habitatov v brakični laguni (oblikovanje novih otočkov in nadvišanje)	251.893,20 €	251.983,56 €
SKUPAJ – UKREPI MOKRIŠČA	252.329,61 €	251.983,56 €
1.6.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	1.500,00 €	1.500,00 €
1.6.5. Dosajevanje grmovnic	3.000,00 €	3.000,00 €
1.7.1. Odstranjevanje TVR in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	8.000,00 €	7.988,60 €
1.8.5. Nabava vrtnega orodja za odstranjevanje ITVR	400,00 €	400,00 €
2.4.1. Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico – ročno selektivno odstranjevanje TVR, vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskega polsuhega travnika s toploljubnimi drevesnimi in grmovnimi vrstami	4.350,00 €	4.350,00 €
2.6.1. Dosajevanje morskega lanu s semeni, nabranimi pri Sv. Nikolaju – vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo ter odstranjevanje biomase ter zarasti in ITVR	500,00 €	500,00 €
3.3.1. Odstranjevanje TVR in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst – strojno odstranjevanje TVR, zasaditev območja, zasenčenje rastišč ITVR in preprečitev razširjanja ITVR	1.000,00 €	1.000,00 €
3.3.2. Izlov tujerodnih želv z vršami v naravnem okolju, odstranjevanje jajc, ozaveščanje javnosti	7.750,00 €	7.527,70 €
3.4.2. Dosejevanje grmovnic	2.000,00 €	2.000,00 €
5.2.1. Kartiranje sladkovodnih habitatnih tipov vključno s kartiranjem ITVR	1.500,00 €	1.500,00 €
Stroški dela - koordinacija in izvedba ukrepov ITV	5.000,00 €	4.990,32 €
SKUPAJ - UKREPI ITV	35.000,00 €	34.756,62 €
9.1.4. Nadgradnja sistema cestnih zapornic in zamenjava el. polnilnice	20.000,00 €	18.996,26 €
9.5.1. Zagotovitev dostopnosti objektov za obiskovalce in druge ciljne skupine – ukrepi za nadzor in umirjanje prometa – nabava električnega delovnega vozila za izvedbo aktivnosti povezanih z vzdrževanjem poti in drugih površin na katerih se zadržujejo obiskovalci	38.000,00 €	37.873,31 €
SKUPAJ – UKREPI E-MOBILNOSTI IN UMIRJANJE PROMETA	58.000,00 €	56.869,57 €
SKUPAJ	345.329,61 €	343.609,75 €

6. URESNIČEVANJE KADROVSKEGA NAČRTA

Načrtovano število ur redno zaposlenih za izvedbo Letnega programa dela NRŠZ za leto 2023, izraženo z ekvivalentom polnega delovnega časa, je v Programu dela znašalo 8,06 FTE. Letni program dela je, upoštevajoč porodniško odsotnost, v letu 2023 izvedlo 7 stalno zaposlenih v rezervatu za polni delovni čas (strokovni vodja rezervata, poslovni sekretar-receptor, poslovni sekretar-receptor II, receptor II-vodnik, koordinator izobraževanja, koordinator za izobraževanje in PR, naravovarstveni nadzornik in varstveni biolog). Poleg teh so pri izvedbi programa z delom delovnega časa sodelovali še varstveni ornitolog, poslovna sekretarka, direktor in vodja financ. S tako strukturo in številom zaposlenih ob doseganju ciljev tega programa ohranjamo tudi pričakovani rezultat operacije Objekti v NRŠZ na področju zaposlovanja kadrov, ki je pomemben zaradi upravičenosti stroškov investicije.

Po potrebi smo občasno vključevali še honorarne sodelavce za sprejem in vodenje obiskovalcev v obsegu 0,46 FTE, ter prostovoljce za dnevno oskrbo pašnih živali v obsegu 0,12 FTE in za vzdrževanje okolice in objektov 0,05 FTE. Pri izvedbi programa dela sta sodelovala tudi zunanji izvajalec botanik (0,80 FTE) in veterinar za monitoring in izlov tujerodnih vrst želv (0,20 FTE). Vsi kadri so bili potrebni za izvedbo javne službe upravljanja NRŠZ, kot jo opredeljuje veljavna zakonodaja in so bili predvideni v finančnem planu na podlagi načrta upravljanja.

Preglednica 13: Primerjava načrtovanih in realiziranih delovnih ur in stroškov dela od januarja do decembra 2023 za redno zaposlene

Delovno mesto	Načrtovane efektivne del.ure	Realizirane efektivne del.ure	Načrt. str. plač/ osebe (EUR)	Realiz. plač/ (EUR)	Delež realizacije (realizirano/ načrtovano)
Strokovni vodja	1.750	1.640	34.000,00	35.363,23	1,04
Poslovni sekretar – receptor I	1.750	1.776	24.980,00	26.553,24	1,06
Receptor II - vodnik	1.750	1.784	23.420,00	26.027,39	1,11
Poslovni sekretar – receptor II	1.750	1.792	22.500,00	24.995,20	1,11
Naravovarstveni nadzornik – vodnik I	64	36	1.504,00	3.441,72	2,29
Naravovarstveni nadzornik – vodnik II	1.750	1.736	25.100,00	29.343,35	1,17
Vodja izobraževanja	1.750	1.827	31.240,00	33.136,14	1,06
Koordinator izobraževanja in PR	1.750	1.284	26.100,00	21.853,78	0,84
Poslovni sekretar DOPPS	700	700	8.400,00	10.247,03	1,22
Direktor DOPPS/vodja financ	175	191	4.250,00	3.684,51	0,87
Ornitolog	875	876	13.223,00	12.794,61	0,97
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2023	14.064	13.642	214.717,00	227.440,20	1,06

Delovno mesto	PP-231321 - načrtovano	PP-231321 - realizirano	PP-231758 - načrtovano	PP-231758 - realizirano
Strokovni vodja	19.720,00	20.025,85		
Poslovni sekretar – receptor I	12.490,00	13.493,71		
Receptor II - vodnik	23.420,00	23.869,92		
Poslovni sekretar – receptor II	13.500,00	14.956,40		
Naravovarstveni nadzornik – vodnik I	1.504,00	541,44		
Naravovarstveni nadzornik – vodnik II	20.100,00	19.903,92	5.000,00	4.990,32
Vodja izobraževanja	9.372,00	11.800,13		
Koordinator izobraževanja in PR	15.660,00	12.453,15		
Poslovni sekretar DOPPS	8.400,00	9.305,49		
Direktor DOPPS/vodja financ	4.250,00	3.684,51		
Ornitolog	13.223,00	11.604,48		
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2023	141.639,00	141.639,00	5.000,00	4.990,32

Delovno mesto	Projektni viri - načrt.	Projektni viri - realiz.	Lastni viri - načrtovano	Lastni viri - realizirano
Strokovni vodja	14.280,00	13.606,95		1.730,43
Poslovni sekretar – receptor I	12.490,00	11.320,27		1.739,26
Receptor II - vodnik				2.157,47
Poslovni sekretar – receptor II	9.000,00	8.316,34		1.722,46
Naravovarstveni nadzornik – vodnik I				2.900,28
Naravovarstveni nadzornik – vodnik II				4.449,11
Vodja izobraževanja	21.868,00	21.048,95		287,06
Koordinator izobraževanja in PR	10.440,00	7.921,91		1.478,72
Poslovni sekretar DOPPS				941,54
Direktor DOPPS/vodja financ				
Ornitolog				1.190,13
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2023	68.078,00	62.214,42	0,00	18.596,46